

**RESULTATEN NAMENS
NEDERLAND.**

2024

**NAMENS
NEDERLAND**

VOORWOORD: NAMENS NEDERLAND

Namens Nederland is een grootschalige enquête onder de inwoners van Nederland over de toekomst van Nederland. Het doel van de enquête is om inzicht te krijgen in een gezamenlijke toekomstvisie voor Nederland. Inwoners van Nederland wordt gevraagd mee te denken over waar we in Nederland naartoe willen en wat we ervoor over hebben om deze ambitie te realiseren.

Na eerdere edities in 2014 en 2019/2020¹ stond de derde editie van Namens Nederland open tussen januari en mei 2024. Met hulp van alle mede-initiatiefnemers hebben we zoveel mogelijk inwoners bereikt: ruim 55.000 respondenten hebben de enquête in 2024 ingevuld. De resultaten zijn gewogen om de representativiteit te waarborgen. Namens Nederland geeft de stem van de inwoners van Nederland daarmee zo goed mogelijk weer.

Namens Nederland is een onafhankelijk en breed gedragen initiatief van Stichting NL2025 dat wordt ondersteund door een coalitie van partijen: McKinsey & Company, MediaMonks, Motivaction, SKIM en Dawn. Zij zijn onze partners bij het opstellen, uitvoeren en verwerken van de vragenlijst en het creëren van de media-uitingen.

Daarnaast bestaat Namens Nederland uit een grote en diverse groep mede-initiatiefnemers. Dit zijn de volgende maatschappelijke organisaties, koepelorganisaties, mediapartijen, vakbonden, verenigingen en bedrijven: &samhoud, ABU, ADG, ANBO-PCOB (lid Seniorencolitie), Best Fresh Group, Big Improvement Day, Brancheorganisatie Kinderopvang, CAOP, CNV, Colourful People, Considerati, Cruyff Foundation, CSU, Deedmob, Deloitte, DSM Firmenich, Esther Vergeer Foundation, Everyone.org, FC Straat, Gaslicht.com, FutureNL, Health Holland, Heineken, ING, ISO - Interstedelijk Studenten Overleg, JCDecaux, Jonge Klimaatbeweging, Keen Venture Partners, Kikid, Koepel Gepensioneerden (lid Seniorencolitie), KPN, KNVB, KPMG, Kyden, Langetermijndenktank, Maestro Investments, MIND Us, MKB-Nederland, Nederland Maakt Impact, NJR, NLvoorelkaar, nlgroeit, NOC*NSF, Noom (lid Seniorencolitie), ONL, Philips, PO-Raad, PwC, Rabobank, Randstad Groep Nederland, Represent Jezelf!, researchED, ROC Midden Nederland, SER, SOMNL (lid Seniorencolitie), Springbok, Ster, Stichting leerKRACHT, Stichting Leraar van het Jaar, Stichting Schooldakrevolutie, Stichting Steenbreek, Studiezalen, SVn, Swinkels Family Brewers, TomTom, Touzani FC, Toyota, Tzorg, Universiteiten van Nederland, Utrecht Marketing, Vebego, Vereniging Eigen Huis, VNO-NCW, VO-Raad, Voedselbanken Nederland, Young Impact en Zuidoost City.

Dit gezamenlijke initiatief is ontwikkeld en uitgevoerd met steun van alle mede-initiatiefnemers. Hierdoor konden we wederom veel inwoners van Nederland bereiken. Ook bedanken we iedereen die dit gezamenlijke initiatief bij de inwoners onder de aandacht heeft gebracht. Verder bedanken we alle aanjagers van NL2025 die – op persoonlijke titel – hebben geholpen om het initiatief te verbeteren en te verspreiden.

De vernieuwde vragenlijst van deze derde editie is tot stand gekomen dankzij de hulp van verschillende organisaties en experts. Hiervoor bedanken we CAOP, Health Holland, Heineken, Huh? Wat bedoelt u?, ING, KNVB, LUMC, McKinsey & Company, MIND Us, Motivaction, NJR, Nibud, NOC*NSF, Randstad Groep Nederland, Studiezalen, VNO-NCW en VO-raad.

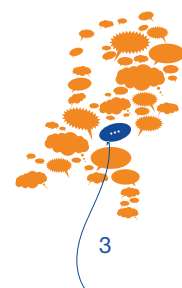
Tot slot danken we uiteraard alle 55.000 deelnemers die hun mening hebben gegeven over wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van Nederland. In totaal hebben sinds de eerste editie in 2014 al meer dan 325.000 respondenten deelgenomen.

Samen maken we Nederland

Namens NL2025

Laurens van Vliet

¹ We refereren naar de 2^e editie van het Namens Nederland rapport 2019/2020 omdat we in de Covidpandemie twee meetmomenten hebben meegenomen: 2019 (vóór de pandemie) en 2020 (tijdens de pandemie)

SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN

Via de enquête Namens Nederland kunnen de inwoners van Nederland hun mening geven over wat zij het belangrijkste vinden voor de toekomst van Nederland. De uitkomsten helpen mee om tot een breed gedragen visie en aanpak voor de toekomst te komen. Na eerdere edities in 2014 en 2019/2020 brengt ook de derde editie van Namens Nederland interessante inzichten in de Nederlandse publieke opinie. Het blijkt dat inwoners van Nederland een grote ambitie hebben om Nederland te verbeteren en er daadwerkelijk ook iets voor over hebben om dit te realiseren, bijvoorbeeld door langer te werken.

Deze grote ambitie past bij het feit dat er volgens inwoners van Nederland ruimte is voor verbetering. Op dit moment is 32% van Nederland gelukkig met het huidige Nederland (in vergelijking met 56% in 2020). Inwoners van Nederland zijn over het algemeen tevreden met betrekking tot hun persoonlijke geluk, maar we zien wel een dalende trend (van 59% in 2020 naar 47% in 2024). Daarnaast is ook het vertrouwen in de media, de politiek en het bedrijfsleven relatief laag. Met andere woorden: de inwoner van Nederland ziet ruimte voor verbetering en ons onderzoek laat zien dat er ambitie is om in de bestaande situatie ook daadwerkelijk verandering aan te brengen.

OP WEG NAAR EEN SOCIALE, TOLERANTE EN OP NEDERLAND GERICHTE SAMENLEVING WAAR 'PERSOONLIJKE VRIJHEID', 'RESPECT VOOR GEZAG' EN 'TEVREDEN MET VOLDOENDE' CENTRAAL STAAN

De inwoner van Nederland heeft ook ambitie op het gebied van waarden. Een verschuiving van 'individualistisch' naar 'sociaal' is gewenst. Inwoners van Nederland omschrijven de huidige samenleving in deze volgorde het meest frequent als 'individualistisch', 'internationaal gericht', 'persoonlijke vrijheid centraal', 'op Nederland gericht', 'eigen verantwoordelijkheid centraal' en 'risicomidend'. Er zijn dus respondenten die de huidige samenleving op Nederland gericht vinden, en een deel die de huidige samenleving internationaal gericht vinden. De gewenste samenleving richting 2030 wordt geschetst als 'sociaal', 'op Nederland gericht', 'respect voor gezag', 'tolerant', 'tevreden zijn met voldoende' en 'persoonlijke vrijheid centraal'. Dit vraagt om een verschuiving van collectieve waarden: alleen 'op Nederland gericht' en 'persoonlijke vrijheid centraal' staan in de top 6 voor zowel de huidige als gewenste samenleving.

GROTE AMBITIE ALS HET GAAT OM DE KWALITEITSVERBETERING VAN KLIMAAT EN LEEFOMGEVING, VEILIGHEID, ONDERWIJS EN ZORG EN GEZONDHEID

Inwoners van Nederland – ongeacht hun geslacht, leeftijd of regio – hebben een grote ambitie om te veranderen. Inwoners van Nederland willen met name de kwaliteit van klimaat en leefomgeving, veiligheid, onderwijs en de kwaliteit van zorg en gezondheid verbeteren². Uniek aan Namens Nederland is het inzicht dat inwoners van Nederland er ook daadwerkelijk iets voor over hebben om deze ambities te realiseren: gemiddeld is 90% van de inwoners van Nederland bereid hiervoor bijna 4 uur per week langer te werken. Langer werken moet gezien worden als een verzamelterm. Hieronder valt de bereidheid om langer en/of intensiever deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Dit zou een zeer positief gegeven voor de economie kunnen zijn, aangezien deze bereidheid tot extra inzet uiteindelijk kan zorgen voor een 'vliegwieleffect' voor groei en verbetering in de komende jaren³.

1. Klimaat en leefomgeving

Klimaat en leefomgeving is het thema waar inwoners van Nederland de meeste verandering wensen. Inwoners van Nederland zien graag investeringen in verbetering van de openbare ruimte (zoals fiets- en wandelpaden en groenvoorziening) en het klimaat. Inwoners zijn bereid meer te betalen in ruil voor meer lokale productie, schonere lucht, energiebesparing en duurzamer bouwen.

² Zie figuur 2.4 (hoofdstuk 2)

³ Zie hoofdstuk 5

Daarnaast is er een sterke stem vanuit Nederland voor het stimuleren van woningbouw. Een ruime meerderheid (77%) van Nederland vindt dat de overheid meer moet doen om de woningbouw in Nederland te stimuleren.

2. Veiligheid

Op het gebied van veiligheid zijn bijna alle inwoners van Nederland het erover eens om meer te betalen, als dat zou betekenen dat er meer geïnvesteerd wordt in het verhogen van de pakkans van criminelen en snellere behandeling van strafzaken. Dit geldt ook voor investering in misdaadpreventie, veiligheid op straat, het online opsporen van illegale activiteit, recidivetrajecten en defensie.

3. Onderwijs

Net als in 2014 en 2019/2020 zijn volgens veel inwoners van Nederland veranderingen wenselijk op het gebied van onderwijs. Er heerst consensus over een aantal maatregelen: inwoners zijn bereid te investeren wanneer dit wordt uitgegeven aan lerarentekort, meer aandacht voor kwetsbare leerlingen, kleine klassen en maatwerk.

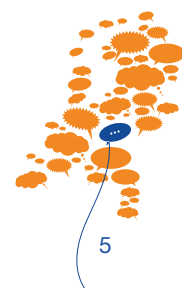
4. Zorg en gezondheid

Behalve in het onderwijs zijn er volgens veel inwoners van Nederland ook in de zorg veranderingen wenselijk. Er is draagvlak voor vernieuwingen in de zorg als het gaat om zorg op afstand, digitalisering en automatisering en robotisering. Ook staat een flinke meerderheid van Nederland (75%) achter meer kennisuitwisseling en samenwerking op Europees niveau.

Als het gaat om langdurige zorg zijn inwoners van Nederland bereid meer te betalen in ruil voor meer investeringen in zorgzekerheid (bijv. beschikbaarheid professionele hulp, sneller recht hebben op langdurige zorg). Voor wat betreft geneeskundige zorg zijn inwoners bereid meer te betalen voor meer investeringen in mentale gezondheid, steun voor mantelzorg en een lager eigen risico. Ook willen inwoners van Nederland graag dat behandelingen die geen aantoonbare meerwaarde hebben niet meer worden vergoed, in ruil voor lagere uitgaves aan zorg. Ziektepreventie staat ook hoog op de agenda, met hierin een grotere rol voor de overheid en zorgverzekeraars (bijv. door het goedkoper maken van sport of het duurder maken van ongezonde voeding). Sport wordt bovendien gezien als een manier om sociale verbondenheid van inwoners van Nederland te verbeteren.

GEBRUIKTE ONDERZOEKSMETHODE

Voor het onderzoek naar het ideale 'menu' voor de gemiddelde inwoner van Nederland hebben we de zogenaamde conjunctie-methodiek gebruikt. Dit is een veelgebruikte onderzoekstechniek die respondenten meerdere keren laat kiezen tussen verschillende opties (producten of scenario's). Statistische analyse berekent vervolgens welke kenmerken van de opties voor mensen het belangrijkste zijn. Deelnemers krijgen verschillende scenario's voorgelegd en elke keer moeten ze aangeven naar welke van twee scenario's hun voorkeur uitgaat. De scenario's zijn 'neutraal', dat wil zeggen dat je steeds iets moet opofferen (bijv. minder koopkracht) om iets anders te kunnen realiseren (bijv. beter onderwijs). Uit de statistische analyse van de keuzes die de respondenten maken, kunnen we afleiden welke thema's mensen het allerbelangrijkst vinden en wat ze hiervoor willen opofferen. Door het analyseren van de antwoorden van alle respondenten wordt dan het ideale menu bepaald, en daarmee de toekomstige ambitie voor de inwoners van Nederland.

AANLEIDING: SAMEN MAKEN WE NEDERLAND

Nederland staat bekend als een welvarend en gelukkig land, dat relatief hoog scoort op diverse ranglijsten als het gaat om levenskwaliteit, welzijn en internationale concurrentiekracht. Toch staat Nederland voor een aantal grote uitdagingen, zoals de energietransitie, woningnood en het creëren van bestaanszekerheid, nu en op de lange termijn. Door onzekere omstandigheden in de wereld heerst er ook onzekerheid in ons land. De meningen over wat er nu en straks moet gebeuren lopen uiteen.

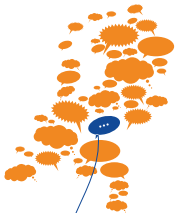
Namens Nederland geeft iedereen de mogelijkheid om actief bij te dragen aan een gezamenlijk toekomstbeeld voor Nederland. We hebben elkaar hard nodig om de juiste antwoorden te vinden. Met de antwoorden op de vragen die Namens Nederland stelt, krijgen we een gezamenlijk beeld van hoe we als samenleving onze toekomst willen vormgeven, vandaag, morgen én overmorgen.

Namens Nederland is een initiatief van Stichting NL2025 en meer dan 80 mede-initiatiefnemers. NL2025 is een beweging waarin mensen uit verschillende sectoren, zoals het bedrijfsleven, cultuur, wetenschap, onderwijs, kunst en sport, zich op persoonlijke titel inzetten voor een betere toekomst van Nederland, volgens het principe 'pay it forward'. NL2025 ondersteunt bestaande succesvolle initiatieven en vergroot de impact ervan door middel van kennis, expertise en netwerk.

De brede inzichten die Namens Nederland geeft over de wensen van de inwoners van Nederland maken de resultaten van deze enquête bijzonder geschikt als richtlijn voor alle organisaties die meewerken aan de vormgeving van de toekomst van Nederland. Een gezamenlijk toekomstbeeld kan van grote waarde zijn voor de beleidsmakers van Nederland. De resultaten worden breed gedeeld en kunnen door iedereen gebruikt worden. Hiermee hopen we een bijdrage te leveren aan een gedragen vormgeving van Nederland.

RESULTATEN

METHODOLOGIE:

REPRESENTATIVITEIT EN

‘VOOR WAT HOORT WAT’

REPRESENTATIVITEIT

Ruim 55.000 inwoners van Nederland hebben van januari tot en met april 2024 deelgenomen aan Namens Nederland. De deelnemers hebben de enquête ingevuld op de website NamensNederland.nl of via een link op een andere website. Ook zijn er versimpelde en verkorte versies verspreid om voor een goede vertegenwoordiging van de gehele samenleving te zorgen. De enquête is een van de grootste publieksonderzoeken die tot op heden in Nederland zijn gehouden.

Om de kwaliteit van het onderzoek te waarborgen hebben we een aantal maatregelen genomen: de inhoud van de vragenlijst is gevalideerd met experts van verschillende organisaties, er hebben uitgebreide kwalitatieve pre-tests plaatsgevonden om de begrijpelijkheid en toegankelijkheid van de vragenlijst voor de respondenten te meten, de vragenlijst is geoptimaliseerd voor zowel pc's als mobiele apparaten en tijdens veldwerk is tussentijds gecontroleerd op het verloop van de respons en eventuele onregelmatigheden.

Om een zo representatief mogelijke afspiegeling te vormen van de mening van de inwoners van Nederland hebben we actief gestuurd op deelname door respondenten uit alle groepen in de samenleving. Dit deden we door de enquête breed onder de aandacht te brengen via onder andere televisie, radio, kranten, websites, sociale media, e-mail en billboards. Ook onze mede-initiatiefnemers uit diverse hoeken van de samenleving hebben hierbij geholpen door de enquête aan hun achterban aan te bieden. Toch vormen de respondenten geen exacte representatieve weergave van de inwoners van Nederland: sommige groepen zullen meer bereikt zijn dan andere. Bovendien zijn sommige mensen eerder geneigd om mee te doen aan het onderzoek dan anderen en heeft een (zeer) klein deel van de inwoners geen toegang tot internet. Als hierop niet wordt gecorrigeerd, kunnen deze aspecten de resultaten vertekenen.

Om over- en ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen te corrigeren is gewogen naar een aantal demografische kenmerken, zoals geslacht, leeftijd, provincie, werksituatie, samenstelling van het huishouden en vragen over politieke interesse. Het blijkt – niet onverwacht – dat met name hoogopgeleiden, ouderen en meer politiek betrokkenen sterker vertegenwoordigd zijn. Aan de hand van de zogenoemde 'Gouden Standaard' van het CBS hebben we de profielen van onze deelnemers gecorrigeerd volgens die van de Nederlandse bevolking.

Voor de weging hebben we gebruikgemaakt van de zogenaamde RIM-methode. Dit is een iteratieve methode om gewichten te bepalen, zodat de distributie van kenmerken aan de hand waarvan wordt gewogen (bijv. verhouding mannen en vrouwen) gelijk is aan die in de samenleving. Bij het selecteren van de uiteindelijke wegingsvariabelen is gekeken naar (i) de grootte van de afwijking vergeleken met de samenleving en (ii) hoeveel invloed categorische verschillen hebben op de resultaten. Als er nauwelijks of geen invloed is, oftewel de uitkomsten tussen de verschillende groepen (bijvoorbeeld mensen uit verschillende regio's) zijn nagenoeg gelijk (na correctie voor andere factoren), dan worden deze variabelen niet, of in mindere mate, meegenomen bij de weging. Elke niet bij de weging betrokken variabele is getest op afwijking van het referentiepunt na weging en potentiële invloed op de uitkomsten. Alle variabelen die we niet hebben meegenomen, hadden geen significante invloed.

De reden om niet onnodig te wegen is dat de betrouwbaarheidsmarges dan onnodig groter worden. Alle resultaten in dit rapport en andere publicaties van Namens Nederland zijn gewogen en kunnen als een goede afspiegeling van de inwoners van Nederland worden beschouwd. Namens Nederland dus!

Om verdere representativiteit te borgen zijn de uitkomsten van de enquête gevalideerd door ze te vergelijken met de resultaten van een steekproef met maar liefst 3.300 respondenten, een panel dat is samengesteld op basis van een representatieve groep inwoners van Nederland.

VOOR WAT HOORT WAT

Uniek aan Namens Nederland is gebruik van de zogeheten conjunct-methodologie in een grootschalig, openbaar onderzoek. Respondenten worden herhaaldelijk gevraagd verschillende scenario's te vergelijken en er telkens een te kiezen dat hen het meest aanspreekt. Op basis hiervan kan afgeleid worden welke aspecten van een scenario voor de respondent het meest waardevol zijn (bijvoorbeeld verbetering van het onderwijs) en welke het minst (bijvoorbeeld meer vrije tijd).

In het conjunct-gedeelte van de enquête kiezen respondenten steeds tussen twee scenario's. Elk scenario bevat vier thema's (van in totaal acht). Er worden steeds andere thema's getoond, waardoor alle respondenten alle thema's een keer voorbij zien komen. Er is gekozen voor deze opzet (met een beperkt aantal thema's per keuze) om de keuzes voor de respondenten overzichtelijk te houden.

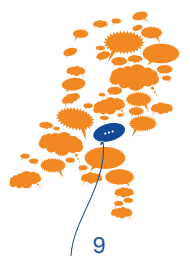
Een belangrijke eigenschap van de gebruikte methode is dat elk scenario een gebalanceerde mix van ambities en inzet vormt zonder de haalbaarheid van de scenario's mee te nemen. Een scenario kan bijvoorbeeld beter onderwijs en veel betere zorg bevatten, maar daar staat dan een vermindering op andere thema's tegenover, bijvoorbeeld minder veiligheid of harder werken. In de conjunct-vragen is dus nooit sprake van een afweging tussen een zeer positief scenario (alles beter) en een zeer negatief scenario (alles slechter). De gebalanceerde scenario's zijn onderling goed vergelijkbaar en benaderen de realiteit beter dan niet-gebalanceerde scenario's.

Op die manier ontstaat een beeld van wat mensen willen en wat ze ervoor over hebben om dat te bereiken: 'voor wat hoort wat'. Ook in andere delen van de vragenlijst is bewust geprobeerd vrijblijvende antwoorden te voorkomen door de antwoordoptie 'weet niet' weg te laten.

Opzet van dit rapport

De enquête bestaat uit een aantal delen. Het eerste deel bevat algemene vragen. Dan volgt het conjunct-gedeelte waar respondenten gevraagd wordt tussen scenario's te kiezen. Vervolgens komen vragen over specifieke thema's aan bod: 'bedrijfsleven en vestigingsklimaat', 'bestaanszekerheid', 'klimaat en leefomgeving', 'migratie', 'mobiliteit', 'onderwijs', 'pensioen', 'veiligheid', 'werkgelegenheid', 'wonen' en 'zorg en vitaliteit'. Deze serie thema's is een uitbereiding van de thema's die in het conjunct-gedeelte van de enquête aan bod komen. De enquête wordt afgesloten met demografische vragen en vragen over politieke betrokkenheid en voorkeur op basis waarvan de antwoorden gewogen kunnen worden.

In dit rapport worden de belangrijkste resultaten van het onderzoek besproken. Hoofdstuk 1 gaat in op het huidige Nederland: hoe gelukkig zijn de inwoners van Nederland, hoeveel vertrouwen hebben ze en hoeveel verbondenheid ervaren ze? In hoofdstuk 2 komt het gewenste Nederland aan bod: wat is de ambitie die inwoners voor ons land hebben, welke thema's zijn daarbinnen belangrijk en hoeveel zijn ze bereid bij te dragen voor het realiseren van deze ambitie? Hoofdstuk 3 bespreekt de specifieke wensen van de inwoners van Nederland per thema. Speciale aandacht is er voor thema's waarbinnen sterke consensus heerst over verbetering (op basis van de conjunct-analyse en andere thema's die niet voorkomen in de conjunct-analyse). In hoofdstuk 4 gaat het over de verantwoordelijkheid voor de gewenste veranderingen in de samenleving. Ten slotte schetst hoofdstuk 5 een beeld van wat het effect op de samenleving en economie zou kunnen zijn als de ambitie voor een beter Nederland gerealiseerd wordt.

RESULTATEN

GELUK, VERTROUWEN EN VERBONDENHEID IN SAMENLEVING

HOOFDSTUK

1

1. GELUK, VERTROUWEN EN VERBONDENHEID IN DE SAMENLEVING

INWONERS VAN NEDERLAND ZIJN GELUKKIG OP PERSOONLIJK VLAK, MAAR ZOWEL PERSOONLIJK ALS MET NEDERLAND IS ER BIJ DE MATE VAN GELUKKIG ZIJN SPRAKE VAN EEN DALENDE TREND

Veel inwoners van Nederland zijn gelukkig op persoonlijk vlak: 47% zegt gelukkig te zijn, vergeleken met slechts 18% dat ongelukkig is (figuur 1.1). Wel is er een achteruitgang waar te nemen. In 2020 gaf nog 59% van de inwoners aan gelukkig te zijn, vergeleken met 11% dat aangaf ongelukkig te zijn. Voor de toekomst verwachten inwoners van Nederland dat deze trend doorzet: 59% denkt dat inwoners in 2030 ongelukkiger zullen zijn dan nu (figuur 1.2).

Bij de vraag of mensen gelukkig zijn met Nederland zien we een voortzetting van de dalende trend van vóór de covidpandemie: 32% geeft in 2024 aan gelukkig te zijn met Nederland. In 2019 was dit 37% en in 2014 42%. De toename tijdens de eerste golf van de covidpandemie (in 2020 gaf 56% aan gelukkig te zijn met Nederland) is dus van tijdelijke aard gebleken.

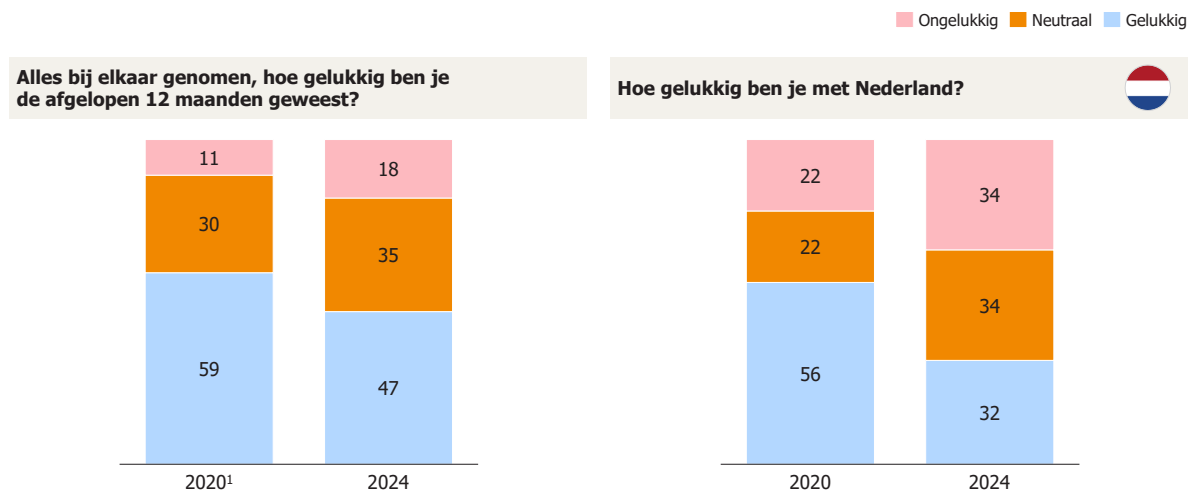
INWONERS VAN NEDERLAND HEBBEN WEINIG VERTROUWEN IN OVERHEID, MEDIA EN BEDRIJFSLEVEN; ALLEEN WETENSCHAP KAN OP EEN MEERDERHEID VAN HET VERTROUWEN REKENEN

Inwoners van Nederland hebben over het algemeen weinig vertrouwen in de overheid, de media en het bedrijfsleven. Daarvan geniet de overheid het minste vertrouwen, gevolgd door de media en daarna het bedrijfsleven. Bijna twee derde van de inwoners van Nederland (63%) geeft aan weinig vertrouwen in de overheid te hebben, vergeleken met 11% dat aangeeft wel vertrouwen te hebben. Als het gaat om het vertrouwen in de media geeft 49% aan weinig vertrouwen te hebben, vergeleken met 19% dat veel vertrouwen heeft. 35% geeft aan weinig vertrouwen te hebben in het bedrijfsleven, vergeleken met 23% dat veel vertrouwen in het bedrijfsleven heeft. Opvallend is dat de wetenschap het meeste vertrouwen geniet: 57% geeft aan hierin veel vertrouwen te hebben en slechts 15% heeft weinig vertrouwen in de wetenschap (figuur 1.3 en 1.4).

FIGUUR 1.1

Persoonlijk geluk en geluk met Nederland

2020 en 2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

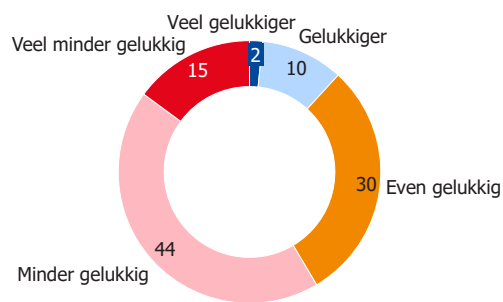
1. De vraagstelling in 2020 was anders, namelijk: Hoe gelukkig ben je zelf?

FIGUUR 1.2

Verwachting over geluk in de toekomst

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Hoe gelukkig denk je dat inwoners van Nederland in 2030 zullen zijn vergeleken met nu?

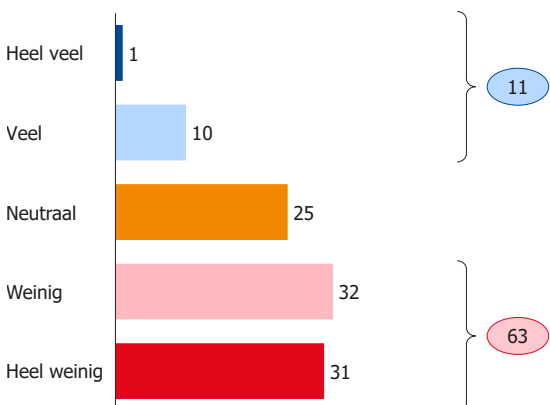

FIGUUR 1.3

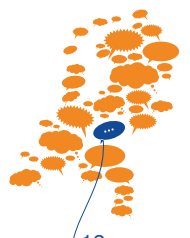
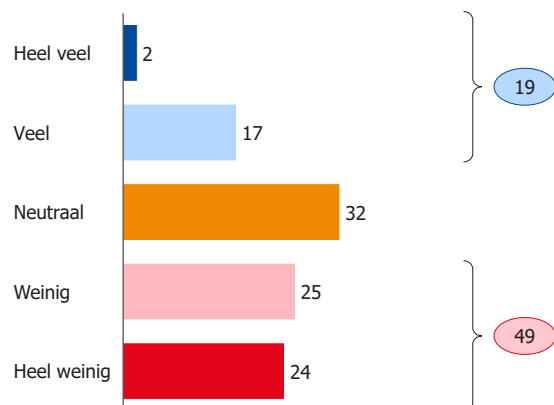
Vertrouwen in de overheid en in de media

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Hoeveel of weinig vertrouwen heb je in de overheid?

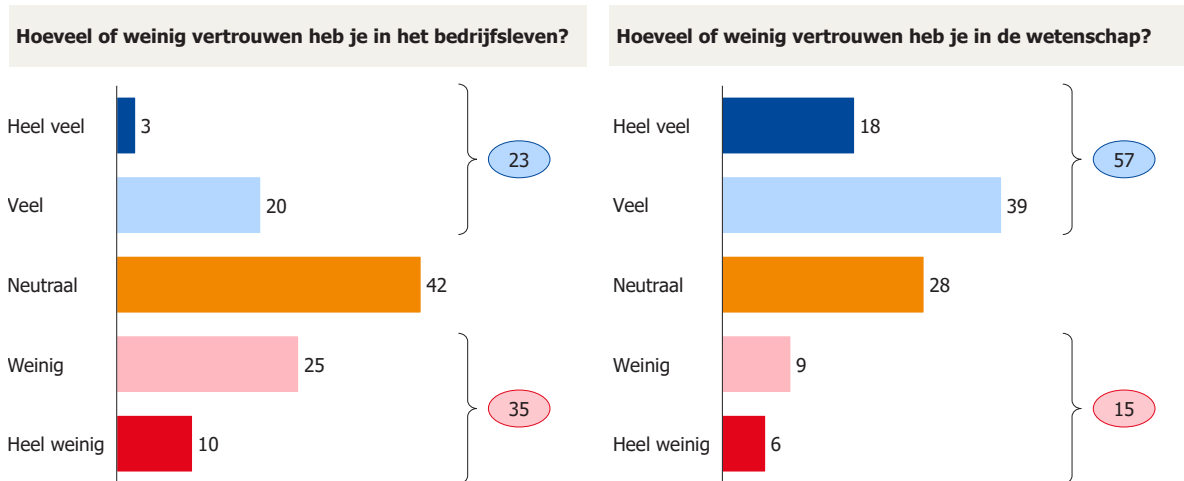
Hoeveel of weinig vertrouwen heb je in de media?

FIGUUR 1.4

Vertrouwen in het bedrijfsleven en in de wetenschap

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Het lage vertrouwen in de overheid en het bedrijfsleven wordt ondersteund door CBS-onderzoek, dat aantoont dat in 2022 24% van de inwoners van Nederland vertrouwen had in politici en 30% in de Tweede Kamer. In ambtenaren en gemeenteraden was het vertrouwen hoger, met respectievelijk 43% en 51%. Het vertrouwen in grote bedrijven was 36%⁴. Ook een recenter onderzoek door het CBS (2024) toont aan dat slechts 29% van de inwoners van Nederland van 15 jaar of ouder vertrouwen heeft in de Tweede Kamer en 24% in politici in het algemeen⁵.

INWONERS VAN NEDERLAND ERVAREN STERKE BETROKKENHEID OP LOKAAL NIVEAU; DE VERBONDENHEID MET ANDERE INWONERS VAN NEDERLAND, DE EU EN EUROPA NEEMT AF

Veel inwoners van Nederland voelen zich betrokken op lokaal niveau (figuur 1.5). 45% voelt zich betrokken bij zijn of haar buurt/dorp/stad, vergeleken met 33% dat zich neutraal voelt en slechts 22% dat zich niet betrokken voelt. Op nationaal en Europees niveau neemt de verbondenheid die inwoners van Nederland ervaren af. 61% voelt zich minder verbonden met Nederland dan vijf jaar geleden. Met Europa en met de EU voelt meer dan 40% zich minder verbonden (figuur 1.6).

JONGEREN EN INWONERS VAN HET WESTEN VAN NEDERLAND LATEN EEN OPTIMISTISCHER BEELD ZIEN

Over het algemeen zien we een optimistischer beeld onder jongere inwoners van Nederland (met name de leeftijdscategorie <18) en inwoners van het westen van Nederland: ze zijn gelukkiger op persoonlijk vlak en met Nederland, ze hebben meer vertrouwen in de samenleving en ze voelen zich meer verbonden met andere inwoners van Nederland en op Europees niveau (figuur 1.7 tot en met 1.11).

Met de resultaten van de enquête kunnen we geen betrouwbare uitspraken doen over wat nu precies de sterkste onderliggende factor is, leeftijd of regio. Er treedt een mix-effect op in de resultaten en de grootte van de steekproef is ontoereikend om de effecten volledig en betrouwbaar te splitsen.

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/85533NED?dl=8EE9C>

⁵ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/20/nederlander-heeft-meer-vertrouwen-in-de-eu-dan-in-de-tweede-kamer>

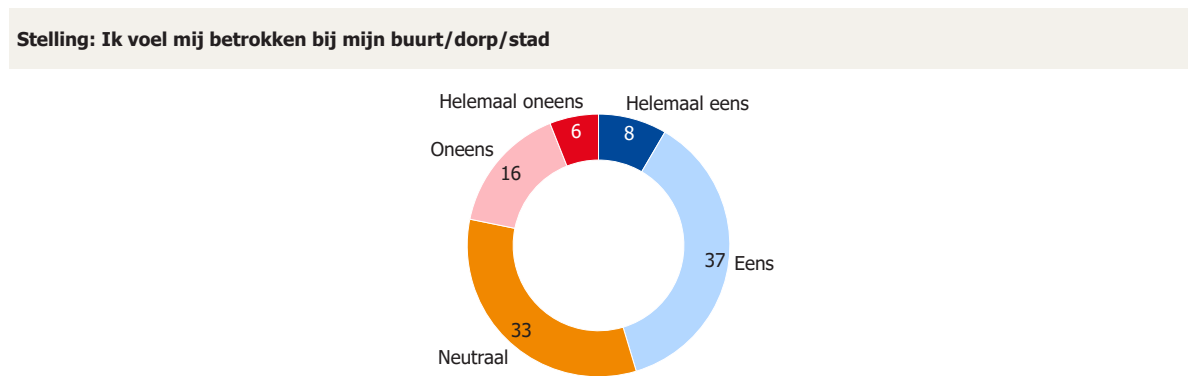
Het grotere vertrouwen onder jongere inwoners van Nederland is in lijn met bevindingen van het CBS (2022), waaruit blijkt dat inwoners van Nederland van 15 tot 35 jaar meer vertrouwen hebben in ambtenaren, de Tweede Kamer, politici en de EU dan inwoners van Nederland in de leeftijdsgroep 35+⁶.

Een recenter onderzoek van CBS (2024) geeft juist aan dat Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijdsgroep 18-35 minder dan gemiddeld positief zijn over indicatoren als tevredenheid, vertrouwen, inkomen en vermogen. Jongeren onder de 18 zijn niet meegenomen in dit onderzoek⁷.

FIGUUR 1.5

Lokale betrokkenheid

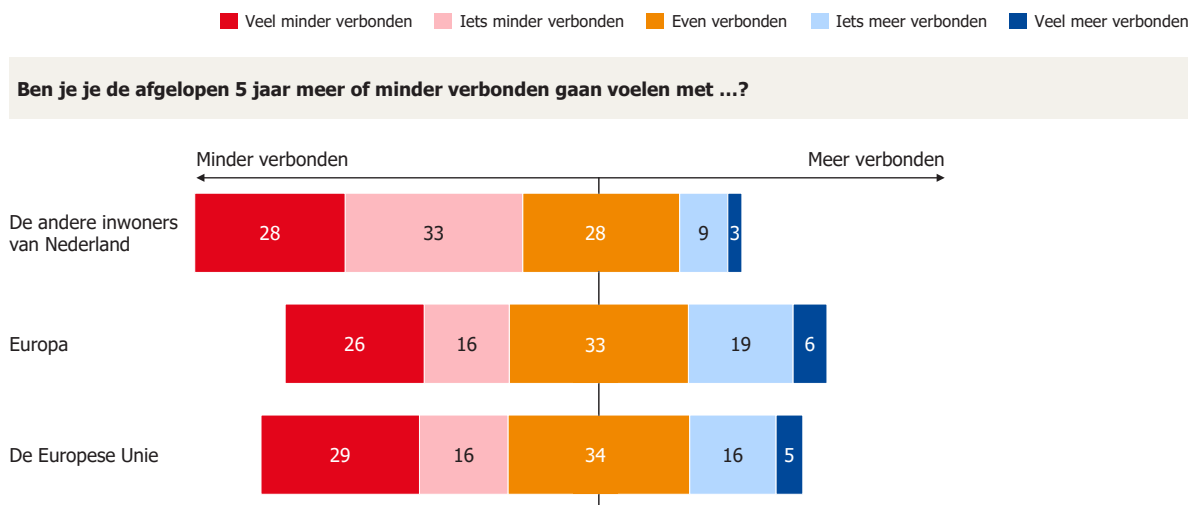
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

FIGUUR 1.6

Nationale en Europese verbondenheid

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

⁶ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2022/vertrouwen-in-medemens-en-instituties-voor-en-tijdens-de-pandemie/4-vertouwen-in-instituties>

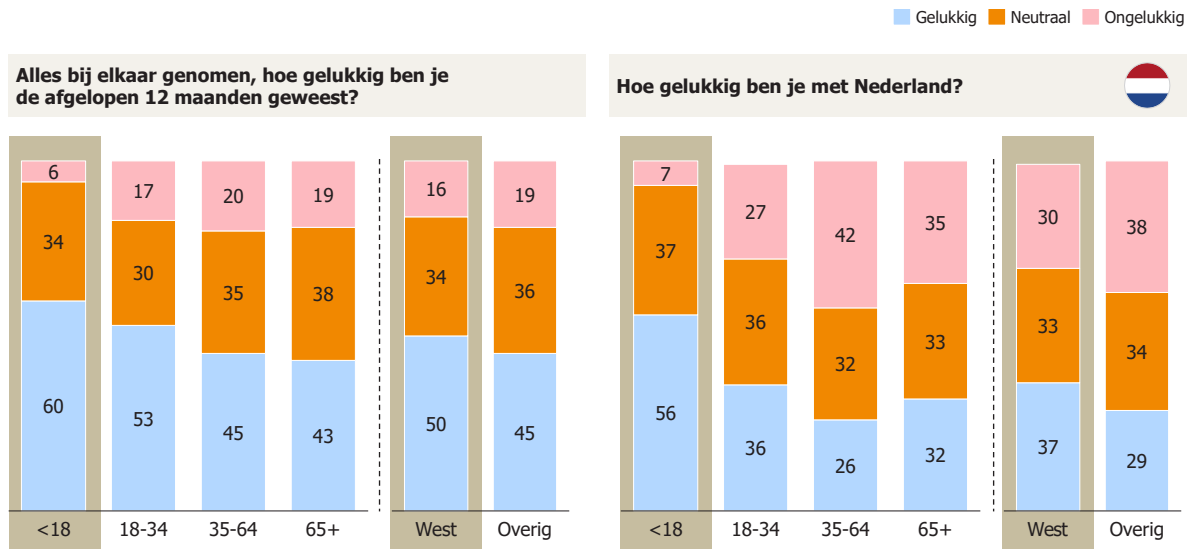
⁷ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/20/brede-welvaart-jongvolwassenen-blijft-achter>

FIGUUR 1.7

Persoonlijk geluk en geluk met Nederland

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen);
Doorgesneden op leeftijds categorie en regio¹

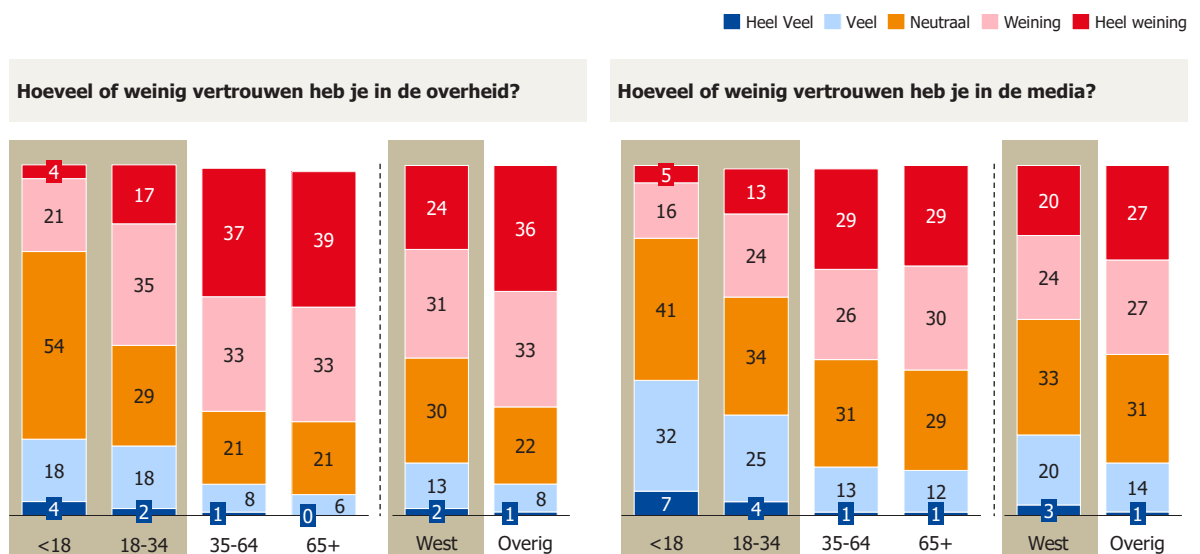

1. Resultaten weergegeven voor subsets van de enquête resultaten: <18, 18-34, 35-64 en 65+ geven leeftijdsgroepen aan in jaren. West omvat Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht. Overig omvat de andere provincies van NLD

FIGUUR 1.8

Vertrouwen in de overheid en in de media

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen);
Doorgesneden op leeftijds categorie en regio¹

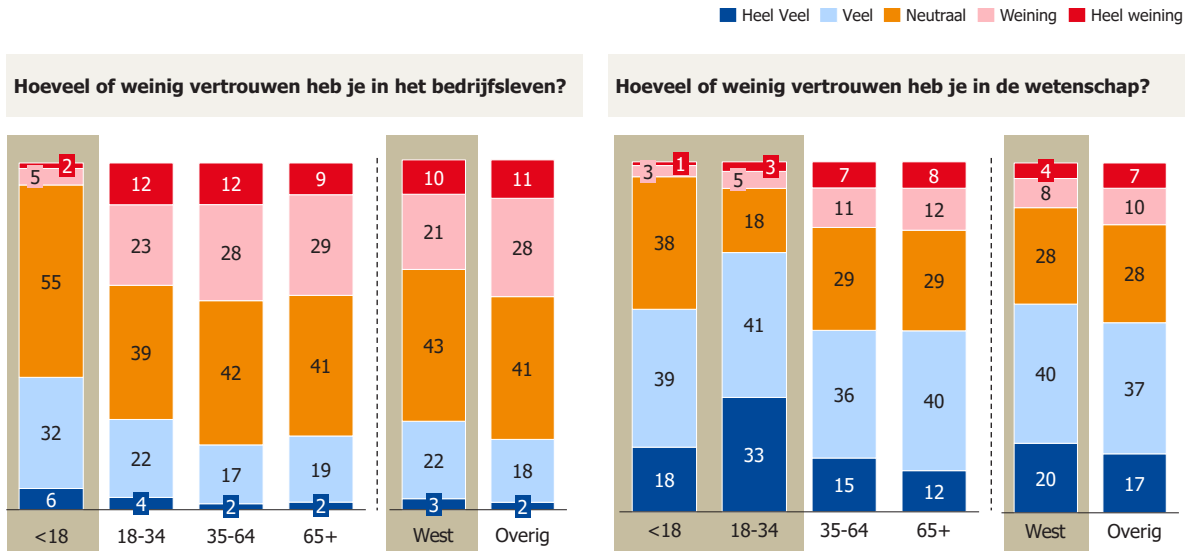

1. Resultaten weergegeven voor subsets van de enquête resultaten: <18, 18-34, 35-64 en 65+ geven leeftijdsgroepen aan in jaren. West omvat Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht. Overig omvat de andere provincies van NLD

FIGUUR 1.9

Vertrouwen in het bedrijfsleven en in de wetenschap

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen);
Doorgesneden op leeftijdscategorie en regio¹

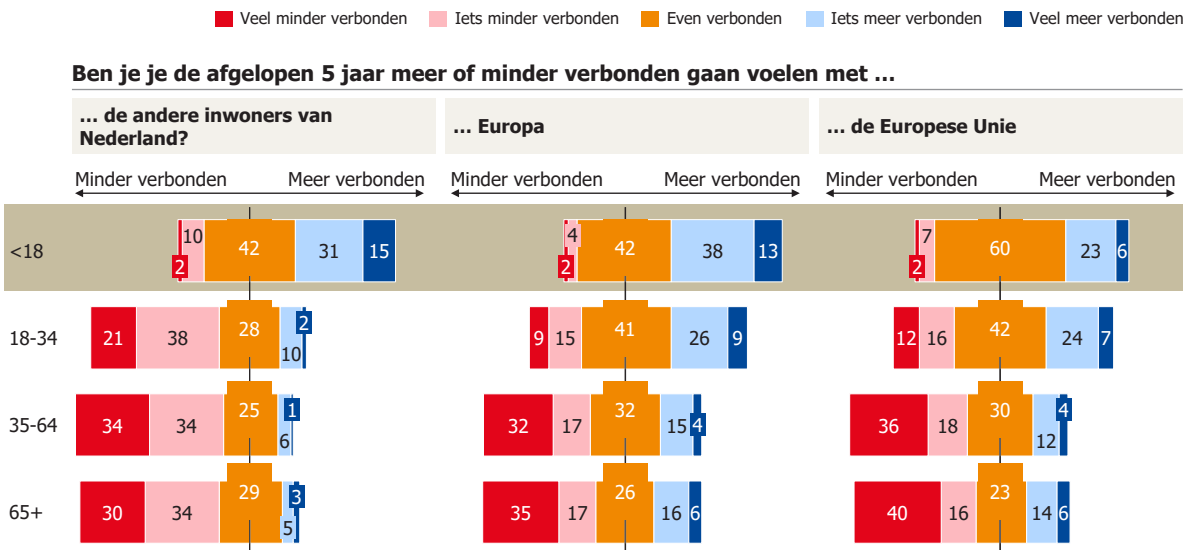

1. Resultaten weergegeven voor subsets van de enquête resultaten: <18, 18-34, 35-64 en 65+ geven leeftijdsgroepen aan in jaren. West omvat Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht. Overig omvat de andere provincies van NLD

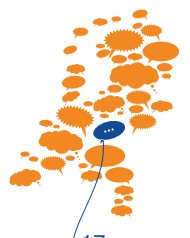
FIGUUR 1.10

Nationale en Europese verbondenheid (1)

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen);
Doorgesneden op leeftijdscategorie en regio¹

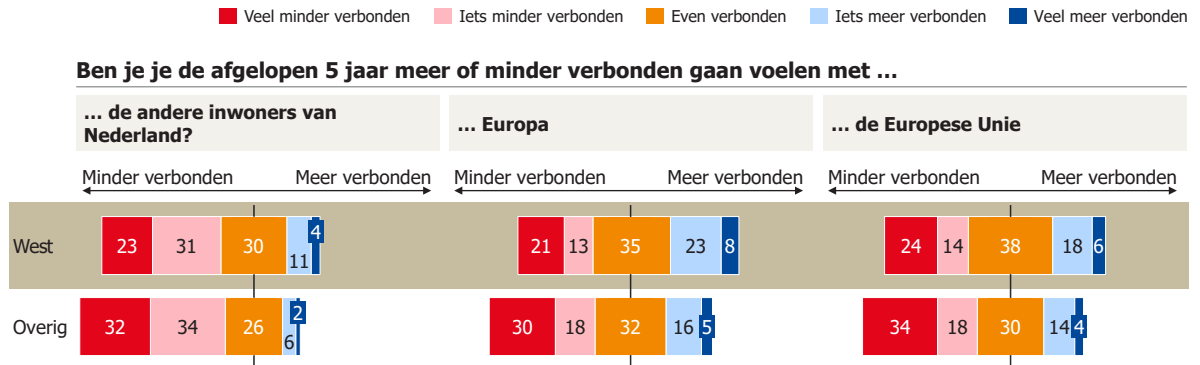
1. Resultaten weergegeven voor subsets van de enquête resultaten: <18, 18-34, 35-64 en 65+ geven leeftijdsgroepen aan in jaren

FIGUUR 1.11

Nationale en Europese verbondenheid (2)

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen);
Doorgesneden op leeftijds categorie en regio¹

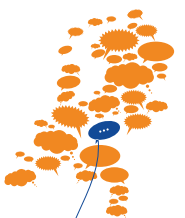
1. Resultaten weergegeven voor subsets van de enquête resultaten: West omvat Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht. Overig omvat de andere provincies van NLD

Mogelijke interpretatie

De daling van geluk, verbondenheid en vertrouwen speelt zich af tegen de achtergrond van een vermindering van de koopkracht en een reeks politieke crises. De koopkracht daalde in 2022 en 2023 met respectievelijk 2,7% en 0,8% (mediaan van alle huishoudens), onder andere door de prijsstijging van eerste levensbehoeften als energie en levensmiddelen⁸. Crises van de afgelopen jaren zijn onder andere de woningnood en de stikstofcrisis. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de resultaten in dit hoofdstuk, waarbij wel opgemerkt moet worden dat de daling van de mate waarin inwoners gelukkig zijn met Nederland al langer speelt, terwijl genoemde koopkrachtdaling en politieke crises van recentere jaren zijn.

⁸ <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP2024.pdf>

RESULTATEN

INTERVIEWS MET INWONERS VAN NEDERLAND

Met Namens Nederland willen we graag zoveel mogelijk mensen bereiken. In samenwerking met het initiatief Huh? Wat bedoelt u? streven we naar een vragenlijst die iedereen kan invullen, ongeacht de basisvaardigheden. De vragenlijst is versimpeld, toegankelijker en begrijpelijker gemaakt. Vervolgens zijn we met mensen in gesprek gegaan op diverse plekken in het land. Zoals op de markt, in een buurthuis, in de bibliotheek, aan de telefoon en bij mensen thuis.

Op deze manier hebben we aanvullende informatie verkregen over hoe de inwoners van Nederland denken over het Nederland van vandaag en de toekomst van het land. Hieronder enkele en uitspraken uit deze interviews (namen zijn gefingeerd).

Nederland is innovatief, vindt Sander. Altijd nieuwe ideeën, bijvoorbeeld over hoe we omgaan met water. Heel ondernemend. Ook is hij trots op het Koninklijk Huis. "Het is een symbool om te koesteren. Zij zijn erg betrokken bij de samenleving. Verenigen zorgt voor verbinding. Houd oog voor elkaar." Sander heeft weinig vertrouwen in de media. "Zij werken polarisatie in de hand. Dat maakt ons minder verbonden. Minder tevreden. Dat is jammer."

Sander woont in een oud stadje in Overijssel. Hij is 44 jaar en zorgverlener voor mensen met een beperking. Hij is hertrouwd en heeft twee kinderen, een derde is op komst.

Elly is niet trots op de Nederlandse samenleving, niet op de mensen. "We leven in een ikke, ikke, ikke wereld. Iedereen denkt alleen aan zichzelf." Elly wil eigenlijk maar één ding: het moet veiliger en fatsoenlijker. "Mensen moeten zich aan de regels houden. Geen kliko's op de stoep. En geen bestelbussen op de stoeprand. Dan kan ik er niet langs. En auto's knallen gewoon door." Dan schrikt ze en voelt ze zich onveilig. "En er iets van zeggen... poeh, dat valt niet mee... Daar zou veel meer aan moeten gebeuren."

Elly is 66 jaar en woont met twee hondjes. Elly heeft een scootmobiel en zit in zelfbewind. Dat betekent dat ze erg afhankelijk is van zorg en hulp en moet leven van 50 euro in de week en van de voedselbank.

Gerben is erg trots op Nederland: “We krijgen namelijk veel dingen gedaan, al helemaal als we het vergelijken met andere Europese landen. Iedere generatie heeft zijn uitdagingen en deze generatie is niet anders. Maar we zijn er in ieder geval wel mee bezig.” Gerben spreekt zijn hoop over de toekomst uit: “Ik hoop dat we in de toekomst meer naar elkaar omkijken en teruggaan naar meer solidariteit. We zijn niet meer zo afhankelijk van elkaar als vroeger, het gaat nu teveel om het individu en minder om de gemeenschap. Ik hoop dat we gewoon wat liever gaan zijn voor elkaar, minder oordelen hebben en meer naar elkaar om gaan kijken.”

Gerben is een jonge huisarts in spe van 28 jaar en woont met zijn vriendin in Groningen.

Jaris is er trots op een inwoner van Nederland te mogen zijn. Waar mensen vandaan komen? Dat zal inwoners van Nederland een worst wezen. Het gaat om daadkracht, om kwaliteit die je bijdraagt. Dat vinden ze belangrijk. Jaris is dan ook erg tevreden met Nederland. “Het is hier op politiek en sociaal gebied aardig goed geregeld. Natuurlijk zijn er dingen die beter kunnen, maar als we het met andere Europese landen vergelijken, dan heeft Nederland aardig zijn zaakjes op orde. Er zijn genoeg richtlijnen die ervoor zorgen dat je als consument kunt bouwen op die kwaliteit. Je hoeft niet na te denken over het vlees dat je koopt, daar wordt zó op gereguleerd, dat kan haast niet onveilig zijn. Dat is lang niet overal zo vanzelfsprekend.”

Jaris is een jonge wetenschapper. Hij werkt in scheikunde en voelt zich succesvol in zijn beroep. Jaris is met zijn ouders vanuit Oost-Europa naar Nederland gevlucht. Hij doet aan vrijwilligerswerk, zodat hij iets terug kan geven aan de maatschappij.

Anita heeft moeite met lezen en schrijven en ze heeft verschillende gezondheidsproblemen. “Welke kant gaan we op? Wat betekent dat voor mij of anderen die het ook moeilijk hebben? Het is te moeilijk. Om ergens te komen, of te weten bij wie je moet zijn. De zorg is een ‘lopendebandproduct’. Als je buiten de norm valt, kun je niet eenvoudig meedoen. Er wordt te gemakkelijk gezegd: iedereen moet meedoen. Maar als je wat geïsoleerd bent door je uitkering en je gezondheid, dan is dat heel moeilijk.” Vrijwilligerswerk en er voor elkaar zijn. Dat zou meer waardering mogen hebben. Anita helpt waar ze kan, ook om te laten horen als iets beter kan. “Meer kijken naar wat mensen kunnen en de talenten en minder naar diploma's.”

Anita is 57 jaar. Alleenstaand, met een uitkering. Anita helpt mensen waar ze kan.

Con is trots dat we in een vrij land leven. Waar je kan doen en laten wat je wilt. Althans, als het je goed is gegaan in het leven en je daar de ruimte voor hebt. Con beseft dat hij in zijn eigen bubbel leeft. Daarom wil hij ook in contact zijn met mensen die in een andere bubbel leven. “Met elkaar in contact komen en elkaar helpen. Niet om te betuttelen, maar om te laten zien dat je er voor iemand bent. Wellicht de weg kunt wijzen. Op een praktische manier.” Con maakt zich wel zorgen. Hij ziet veel theater, sterke lobby's voor eigenbelang, verdeel en heers. “Overheid, bedrijfsleven, media zijn knalhard naar mensen. Waar is de voeling met het werk? Hoop geneuzel, en te procesmatig. Maak het menselijker.”

Con is net gepensioneerd. Afkomstig uit de Randstad met wortels in Indonesië woont hij nu in Noord-Limburg. Hij is actief vrijwilliger en wil bijdragen aan de leefbaarheid van het dorp waar hij nu woont met zijn vrouw.

RESULTATEN

HET GEWENSTE NEDERLAND

HOOFDSTUK

2

**NAMENS
NEDERLAND**

2. HET GEWENSTE NEDERLAND

INWONERS VAN NEDERLAND WILLEN EEN SOCIALER EN MEER OP NEDERLAND GERICHT NEDERLAND

Zoals ook al naar voren kwam uit de enquêtes van 2014 en 2019/2020 wordt onze samenleving getypeerd als individualistisch en internationaal gericht en staan eigen verantwoordelijkheid en persoonlijke vrijheid centraal. Opvallend is dat er in 2024 respondenten zijn die Nederland als op Nederland gericht karakteriseren (figuur 2.1). Dit kwam in 2014 en 2020 niet naar voren.

Net als in 2014 en in 2020 willen respondenten voor de toekomst een Nederland dat socialer en toleranter is, met meer respect voor gezag. In tegenstelling tot 2014 en 2020 is er ook een sterke stem die ons land meer op Nederland gericht wil zien dan dat dit nu het geval is.

Als we kijken naar leeftijdsgroep en regio valt het op dat jongere inwoners van Nederland en inwoners van het westen van Nederland het huidige Nederland meer zien als op Nederland gericht en sociaal. Hiertegenover zien oudere inwoners uit andere regio's Nederland meer als individualistisch en voor hen staat persoonlijke vrijheid centraal (figuur 2.2). Voor de toekomst willen jongere inwoners van Nederland en inwoners uit het westen graag een ondernemender Nederland dat streeft naar het beste. Ouderen (35+) en inwoners uit andere regio's wensen een Nederland dat meer op Nederland gericht is met meer respect voor gezag. Opvallend is dat jongere inwoners van Nederland en inwoners van het westen de samenleving nu op Nederland gericht vinden, terwijl andere inwoners dat nu minder vinden, maar voor de toekomst wel wensen (figuur 2.2 en 2.3).

Met de resultaten van de enquête kunnen we geen betrouwbare uitspraken doen over wat nu precies de sterkste onderliggende factor is, leeftijd of regio. Er treedt een mix-effect op in de resultaten en de grootte van de steekproef is ontoereikend om de effecten volledig en betrouwbaar te splitsen.

FIGUUR 2.1

Weergave van de Nederlandse samenleving 2024

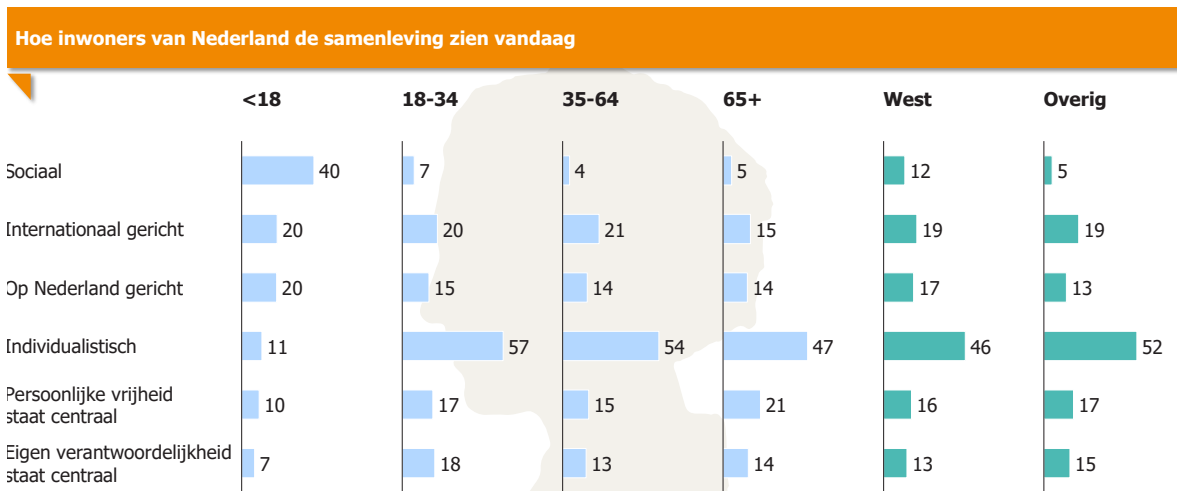

Bron: Namens Nederland enquête 2024

FIGUUR 2.2

Weergave van de Nederlandse samenleving vandaag

2024, %; Doorsneden op leeftijd en regio¹; Combinatie van de top 3 antwoorden per groep

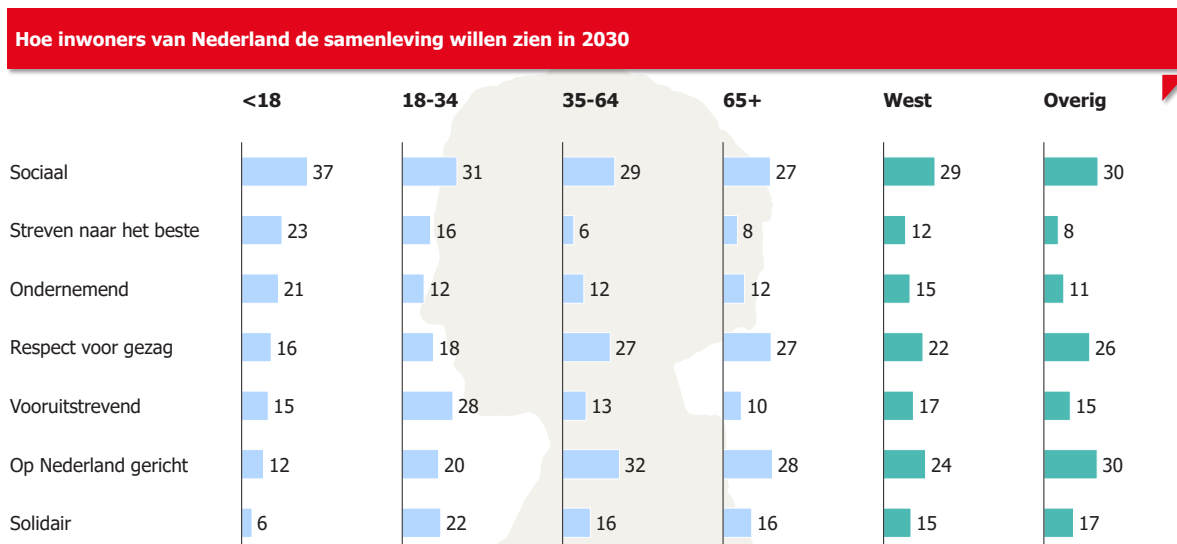

1. Resultaten weergegeven voor subsets van de enquête resultaten: <18, 18-34, 35-64 en 65+ geven leeftijdsgroepen aan in jaren. West omvat Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht. Overig omvat de andere provincies van NLD

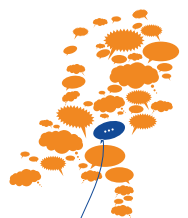
FIGUUR 2.3

Weergave van de gewenste Nederlandse samenleving

2024, %; Doorsneden op leeftijd en regio¹; Combinatie van de top 3 antwoorden per groep

1. Resultaten weergegeven voor subsets van de enquête resultaten: <18, 18-34, 35-64 en 65+ geven leeftijdsgroepen aan in jaren. West omvat Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht. Overig omvat de andere provincies van NLD

CIRCA 90% VAN DE INWONERS VAN NEDERLAND HEEFT EEN DUIDELIJKE AMBITIE OM KWALITEIT VAN LEEFOMGEVING EN KLIMAAT, VEILIGHEID, ONDERWIJS EN ZORG TE VERBETEREN EN IS BEREID DAARVOOR LANGER EN INTENSIEVER TE WERKEN

Inwoners van Nederland hebben de ambitie om een aantal prioriteitsthema's te verbeteren: klimaat en leefomgeving, veiligheid, onderwijs en zorg en gezondheid. Van deze thema's vindt de inwoner van Nederland dat er op het gebied van klimaat en leefomgeving de meeste verbetering nodig is. In 2020, tijdens de eerste golf van de covidpandemie, stond klimaat en leefomgeving ook op de eerste plaats. In 2019 was veiligheid nog het belangrijkste thema. Daarnaast valt in vergelijking met 2014 en 2019 op dat koopkracht niet langer een prioriteitsthema is. In 2024 is koopkracht, net als het sociale vangnet, een thema dat voor inwoners van Nederland beperkte verbetering behoeft.

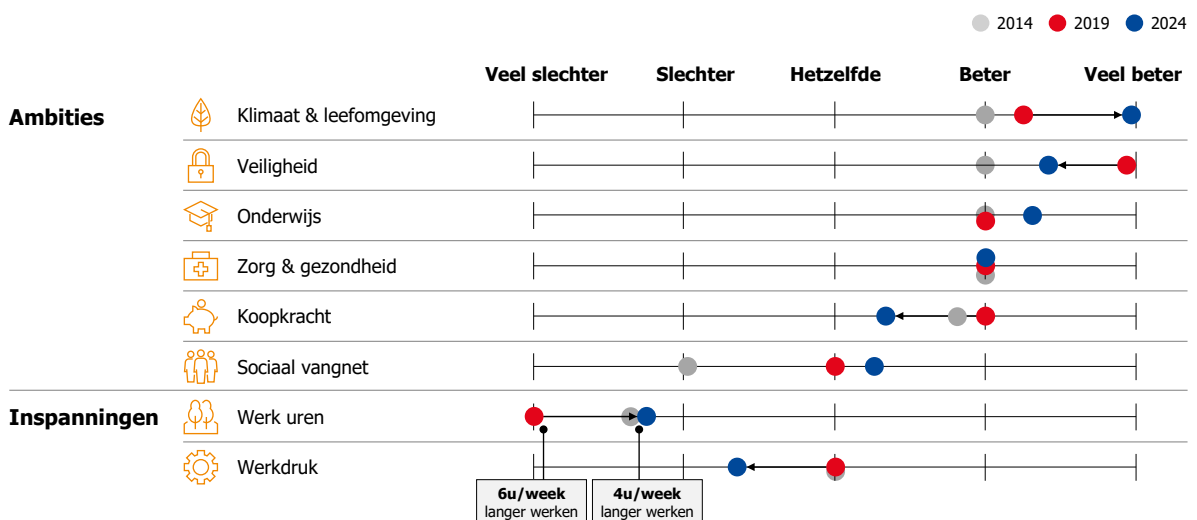
Om deze ambitie te realiseren zijn inwoners van Nederland bereid om intensiever en gemiddeld bijna 4 uur per week langer te werken. Dit is een aanzienlijke verlenging, namelijk met ongeveer 10%, vergeleken met de gemiddeld 33-urige werkweek van werkende inwoners van Nederland tussen 20 en 64 jaar⁹. In 2014 was de inspanningsbereidheid in termen van werk uren hetzelfde, terwijl die in 2019 met 6 uur per week aanzienlijk groter was (figuur 2.4 en 2.5).

Er heerst sterke consensus over de verbeterambitie van Nederland: we zien geen grote verschillen op basis van de verdeling en ook tussen verschillende leeftijdsgroepen en regio's zijn de verschillen klein (figuur 2.6 en 2.7). Van de grootste verdeeldheid is sprake bij de thema's sociaal vangnet en koopkracht. Ongeveer 90% van de inwoners van Nederland staat achter een duidelijke toekomstvisie van Nederland. In hoofdstuk 3 wordt verder ingegaan op prioriteitsthema's.

FIGUUR 2.4

Het optimale "menu" van ~90% van de inwoners van Nederland

Ambitieniveau t.a.v. van maatschappelijke thema's en de inspanningsbereidheid tot het realiseren hiervan

1. 88% van de inwoners van Nederland steunt dit menu: Het menu dat het vaakst voorkomt in de top-5% favoriete scenario's van de respondenten

⁹ [https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230920-1#:~:text=Significant%20differences%20among%20EU%20countries,\)%20and%20Denmark%20\(35.4\)](https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230920-1#:~:text=Significant%20differences%20among%20EU%20countries,)%20and%20Denmark%20(35.4))

FIGUUR 2.5

Verdeling t.o.v. het optimaal "menu"¹

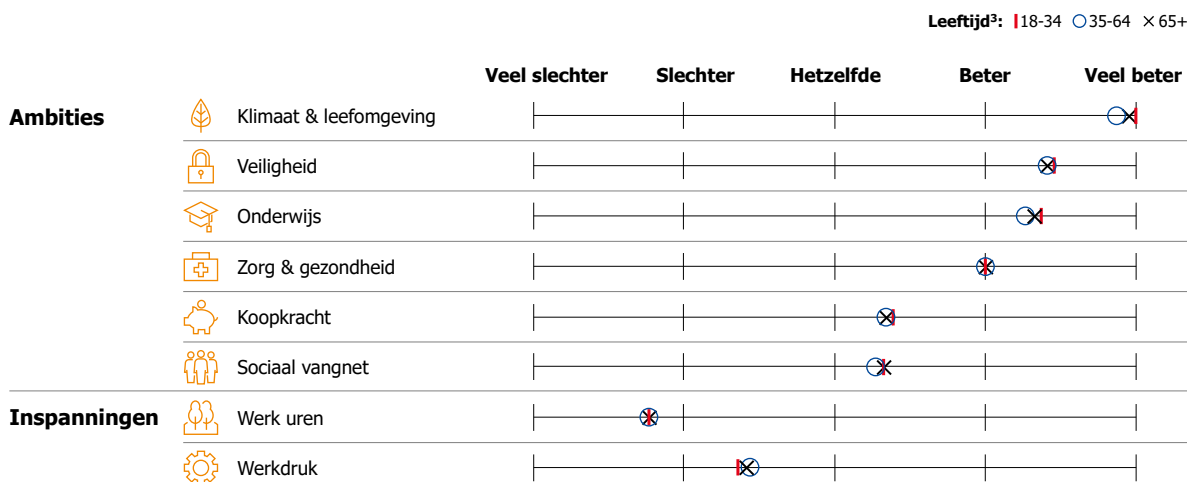
2024, %

		Veel slechter	Slechter	Hetzelfde	Beter	Veel beter
Ambities	Klimaat & leefomgeving	2%	0%	19%	24%	55%
	Veiligheid	1%	0%	16%	51%	32%
	Onderwijs	2%	0%	15%	51%	33%
	Zorg & gezondheid	1%	0%	15%	75%	9%
	Koopkracht	5%	8%	69%	15%	3%
	Sociaal vangnet	11%	8%	48%	33%	0%
Inspanningen	Werk uren	32%	49%	16%	1%	1%
	Werkdruk	3%	34%	61%	3%	0%

1. 89% van de inwoners van Nederland steunt dit menu: Het menu dat het vaakst voorkomt in de top-5 favoriete scenario's van de respondenten

FIGUUR 2.6

Het optimale menu¹ per leeftijdsgroep²

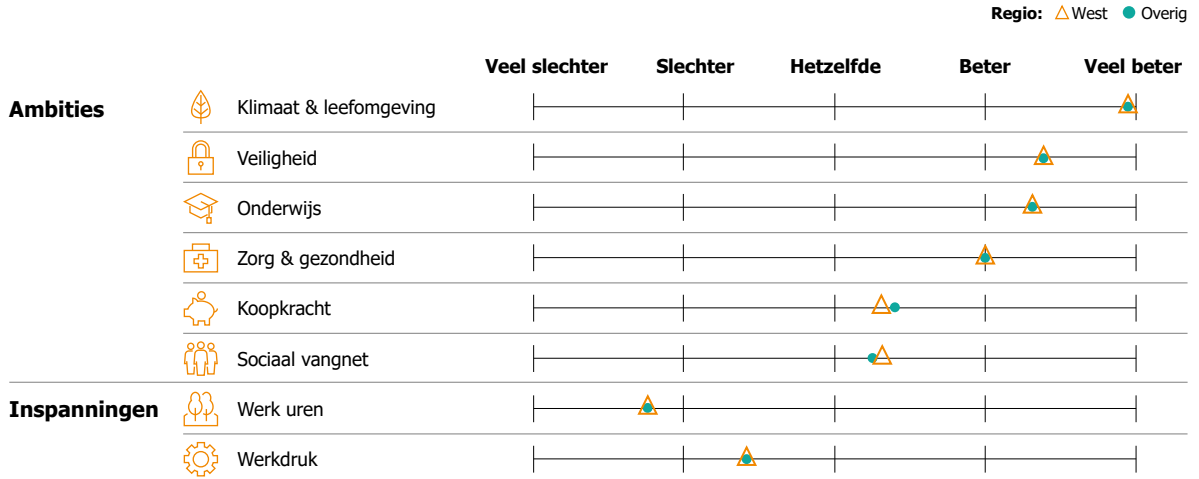

1. Het menu dat het vaakst voorkomt in de top-5 favoriete scenario's van de respondenten. 89% van de mensen 18-34 en 88% van de mensen 35+ steunt het menu
2. Resultaten weergegeven voor subsets van de enquête resultaten: <18, 18-34, 35-64 en 65+ geven leeftijdsgroepen aan in jaren
3. Te weinig respondenten <18 om resultaten voor die groep significant te laten zijn

FIGUUR 2.7

Het optimale menu¹ per regio²

1. Het menu dat het vaakst voorkomt in de top-5% favoriete scenario's van de respondenten. 88% van de mensen in beide regio's steunt het menu
2. Resultaten weergegeven voor subsets van de enquête resultaten. West omvat Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht. Overig omvat de andere provincies van NLD

De inspanningsbereidheid waar Nederland sterk achter staat impliceert een groei van de economie. Als op termijn de bereidheid om langer te werken gerealiseerd zou worden met daadwerkelijke extra uren aan productieve inspanning, zou dat een steuntje in de rug zijn voor de economie. Ervan uitgaand dat de extra uren even productief zijn als de huidige uren die werknemers in Nederland maken, en op basis van het bbp van Nederland in 2023 van circa 1 biljoen euro¹⁰, levert dit een groei op van ongeveer 100 miljard euro. Dit zorgt vervolgens voor een groei in de overheidsinkomsten, wat meer overheidsuitgaven of een lagere belastingdruk mogelijk maakt. Dit kan op termijn wéér een extra steuntje in de rug van de economie betekenen en het kan bijdragen aan het welzijn in Nederland.

INWONERS VAN NEDERLAND ZIJN AMBITIEUS ALS HET AANKOMT OP DE TOEKOMST VAN NEDERLAND - EN ZE ZIJN BEREID ZICH VOOR DEZE AMBITIE IN TE ZETTEN

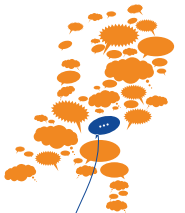
Zowel als het aankomt op hoe de samenleving eruitziet in 2030 als op specifieke thema's hebben inwoners van Nederland een sterke ambitie. Een overweldigende meerderheid van Nederland bestempelt klimaat en leefomgeving, veiligheid, onderwijs en zorg en gezondheid als prioriteit. Ook is er een duidelijke stem voor een socialere en meer op Nederland gerichte samenleving.

Wanneer de grote consensus, ambitie en bereidheid tot inzet worden omgezet in concrete acties kan dit leiden tot een 'vliegwieleffect' voor groei en verbetering. Hoofdstuk 5 gaat dieper in op dit onderwerp.

¹⁰ <https://nos.nl/artikel/2511495-cbs-omvang-nederlandse-economie-voor-het-eerst-meer-dan-duizend-miljard-euro>

RESULTATEN

RESULTATEN

**GEWENSTE
PRIORITEITEN**

HOOFDSTUK

3

**NAMENS
NEDERLAND**

3. GEWENSTE PRIORITEITEN

In dit hoofdstuk worden maatregelen behandeld volgens de thema's die in dit onderzoek aan bod komen. Hierbij richten we ons in het bijzonder op de thema's waar sterke consensus over verandering heerst. Dit zijn de prioriteitsthema's van het optimale menu (klimaat en leefomgeving, veiligheid, onderwijs en zorg en gezondheid als prioriteit) en buiten het optimale menu (wonen, migratie en bedrijfsleven/vestigingsklimaat/werkgelegenheid).

KLIMAAT EN LEEFOMGEVING: INVESTEREN IN LOKALE PRODUCTIE, KERNENERGIE, SCHONE LUCHT, FIETS- EN WANDELPADEN EN GROENVOORZIENING

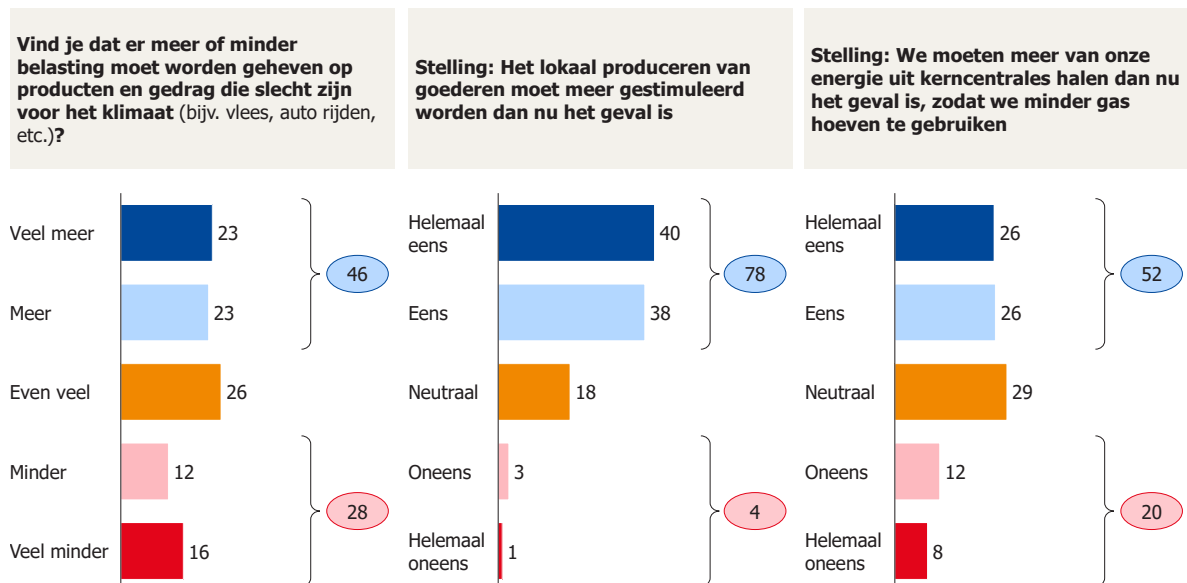
Klimaat en leefomgeving is het thema waar inwoners van Nederland – met grote consensus – de meeste verandering wensen. Als het aankomt op specifieke maatregelen, blijkt het dat Nederland het eens is over sommige punten, maar verdeeld over andere maatregelen.

Veel inwoners van Nederland staan achter het aanmoedigen van klimaatvriendelijk gedrag met financiële prikkels, maar er is ook een duidelijke tegenstem: 46% van de inwoners is hiervoor, terwijl 28% tegen is. Wel is er een duidelijke meerderheid voor het meer lokaal produceren van goederen en het opschrijven

FIGUUR 3.1

Ambitie voor belasting stimulans, lokale productie en kerncentrales

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

van kernenergie om ons gasverbruik te verminderen (figuur 3.1).

Als we kijken naar de wens om meer te betalen in ruil voor verbeteringen in de openbare ruimte zijn inwoners van Nederland het over een aantal onderwerpen eens: 81% van de inwoners heeft geld over voor een schone lucht in hun woonomgeving, voor 76% geldt dit voor meer/betere fietspaden en wandelpaden. Ook staat 76%

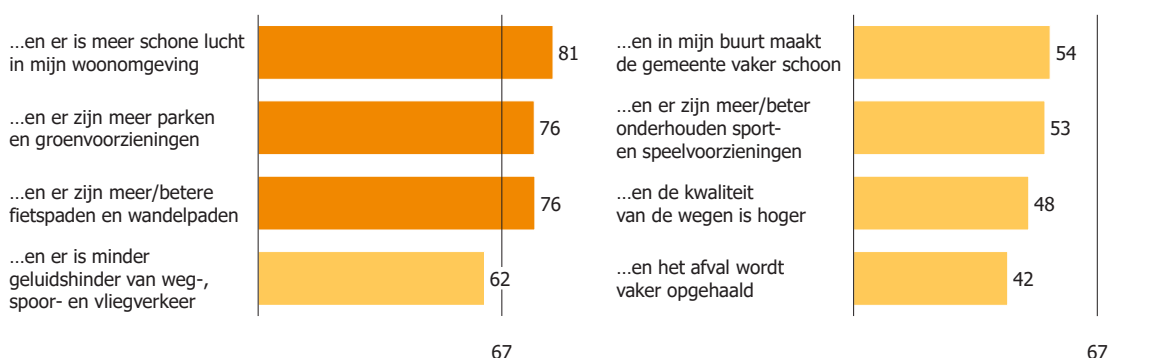
FIGUUR 3.2

Ambitie voor openbare ruimte

2024, %

Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer voor een betere openbare ruimte en ...

achter meer parken en groenvoorzieningen. Over de andere uitgevraagde onderwerpen is Nederland verdeeld (figuur 3.2)

We zien ook een gevarieerd beeld als het gaat over de wens om meer te betalen in ruil voor verbeteringen op het gebied van klimaat en/of leefomgeving. 70% van de inwoners van Nederland wil meer betalen voor

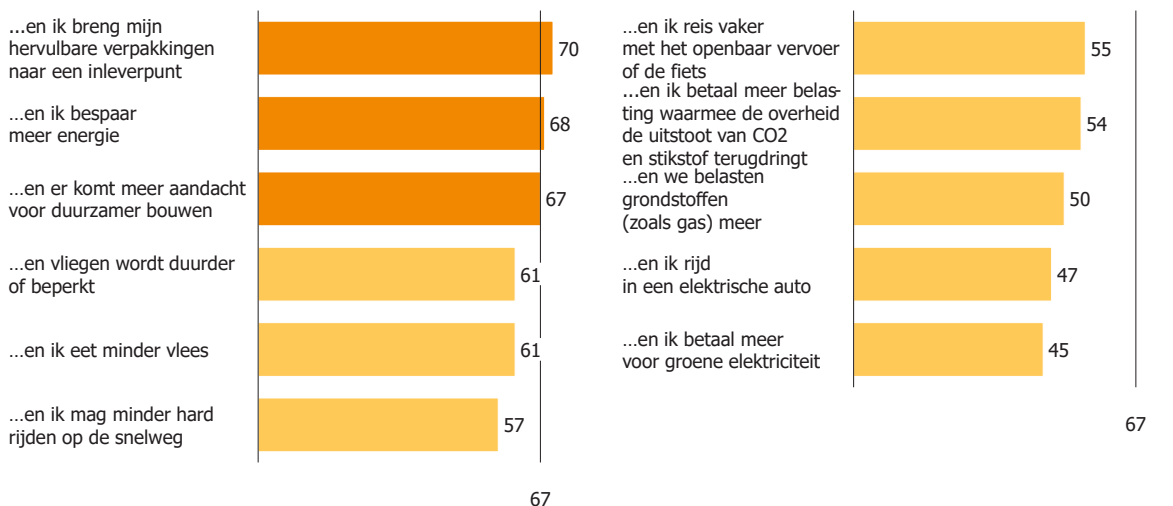
FIGUUR 3.3

Ambitie voor klimaat en leefomgeving

2024, %

Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer voor een beter klimaat en/of leefomgeving ...

de mogelijkheid om hervulbare verpakkingen naar een inleverpunt te brengen, 68% wil meer betalen voor meer energiebesparing en 67% wil meer betalen voor duurzamer bouwen. Over de andere uitgevraagde onderwerpen is Nederland verdeeld (figuur 3.3).

Veiligheid: investeren in pakkans, snellere strafzaken en preventie

Veiligheid is nog steeds een heel belangrijk onderwerp voor inwoners van Nederland, ook al lijkt het minder een prioriteit te zijn dan in 2019. Over veiligheid zijn inwoners het meer met elkaar eens dan over klimaat en leefomgeving.

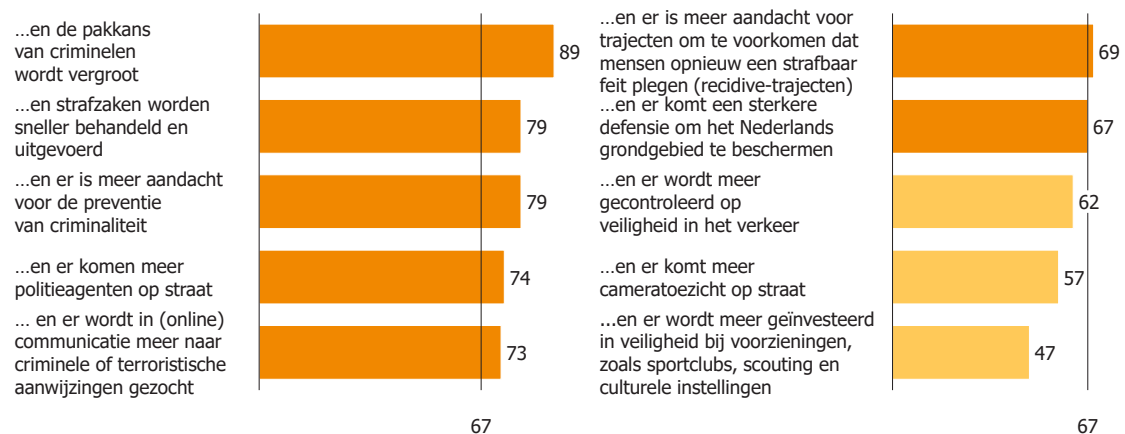
FIGUUR 3.4

Ambitie voor veiligheid

2024, %

■ Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer voor veiligheid ...

89% van de inwoners van Nederland geeft aan geld over te hebben voor een hogere pakkans van criminelen. 79% heeft geld over voor een snellere behandeling van strafzaken en meer aandacht voor preventie. Ook over blauw op straat, het online opsporen van illegale activiteit, recidive en defensie zijn inwoners het met elkaar eens (figuur 3.4).

Onderwijs: investeren in leraren, kwetsbare leerlingen, kleinere klassen en maatwerk

Onderwijs is net als in 2014 en 2019 volgens veel inwoners van Nederland een belangrijk thema voor verandering. Er heerst consensus over een aantal maatregelen, maar verdeeldheid over andere punten.

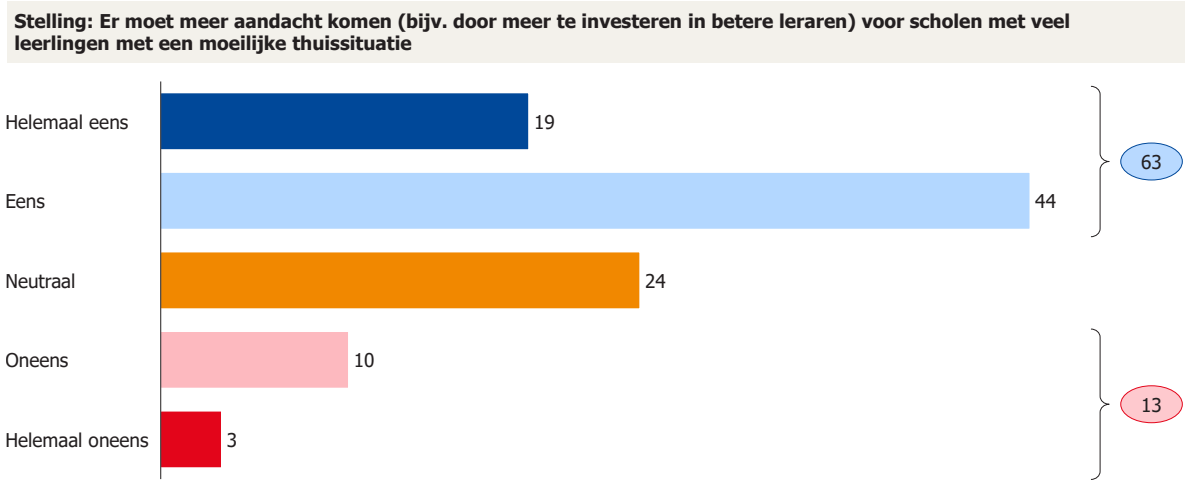
Er heerst sterke consensus over extra steun voor leerlingen met een moeilijke thuissituatie: 63% van Nederland staat achter extra aandacht voor scholen die door veel van deze leerlingen worden bezocht, vergeleken met slechts 13% dat hiertegen is (figuur 3.5).

Als inwoners van Nederland de keuze krijgen om meer te betalen in ruil voor specifieke verbeteringen in het onderwijs, dan is er consensus over een aantal onderwerpen. Inwoners zijn bereid meer te betalen voor aandacht voor het lerarentekort (75%), kleinere klassen (72%), aandacht voor leerlingen uit kwetsbare groepen (69%), meer maatwerk (69%), hogere salarissen (68%) en mogelijkheden om vakmensen gedeeltes van lessen te laten geven (68%) (figuur 3.6). Over andere onderwerpen is Nederland meer verdeeld (figuur 3.7).

FIGUUR 3.5

Aandacht voor scholen met leerlingen met moeilijke thuissituatie

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

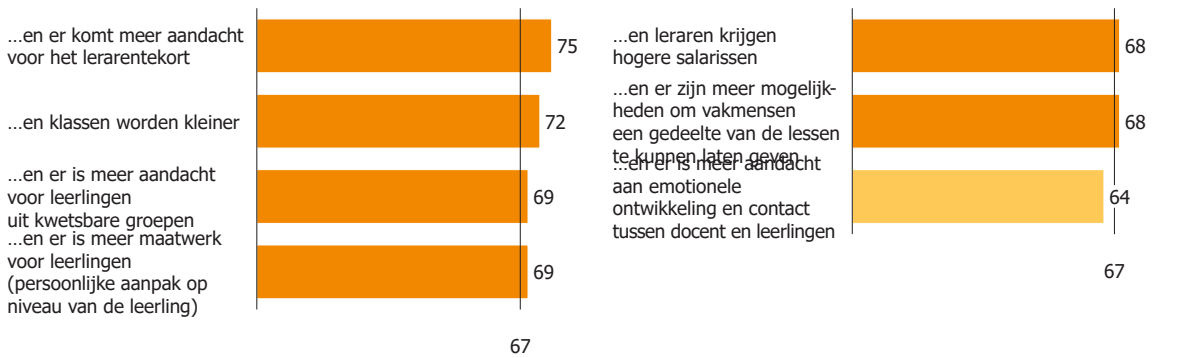
FIGUUR 3.6

Ambitie voor onderwijs (1)

2024, %

■ Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer voor het onderwijs ...

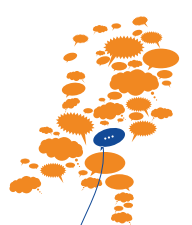
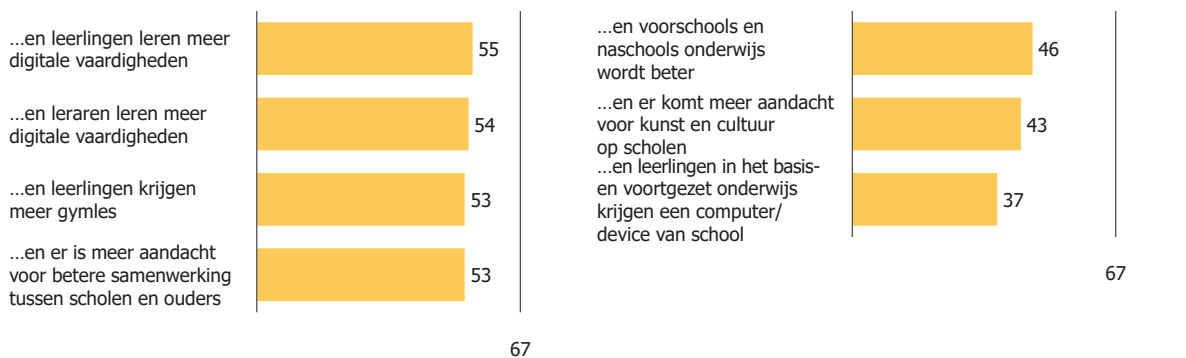
FIGUUR 3.7

Ambitie voor onderwijs (2)

2024, %

■ Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer voor het onderwijs ...

Zorg: inzetten op digitalisering en robotisering, Europese samenwerking, zorgzekerheid, mentale gezondheidszorg, mantelzorg, verlaagd eigen risico en preventie

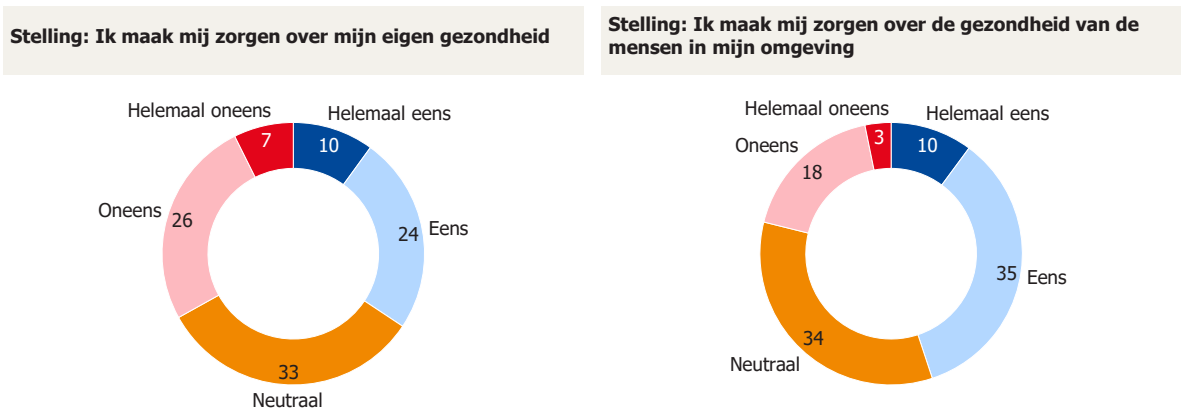
Naast onderwijs is ook zorg volgens veel inwoners van Nederland nog steeds een belangrijk thema voor verandering. Er heerst consensus over een aantal maatregelen, maar verdeeldheid op andere punten.

Over het algemeen maken inwoners van Nederland zich meer zorgen om de gezondheid van mensen in hun omgeving dan hun eigen gezondheid (figuur 3.8). Er is draagvlak voor vernieuwingen in de zorg als het gaat om zorg op afstand, digitalisering en automatisering en robotisering (figuur 3.9). Ook staat 75% van Nederland achter meer kennisuitwisseling en samenwerking op Europees niveau (figuur 3.10).

FIGUUR 3.8

Zorgen over gezondheid

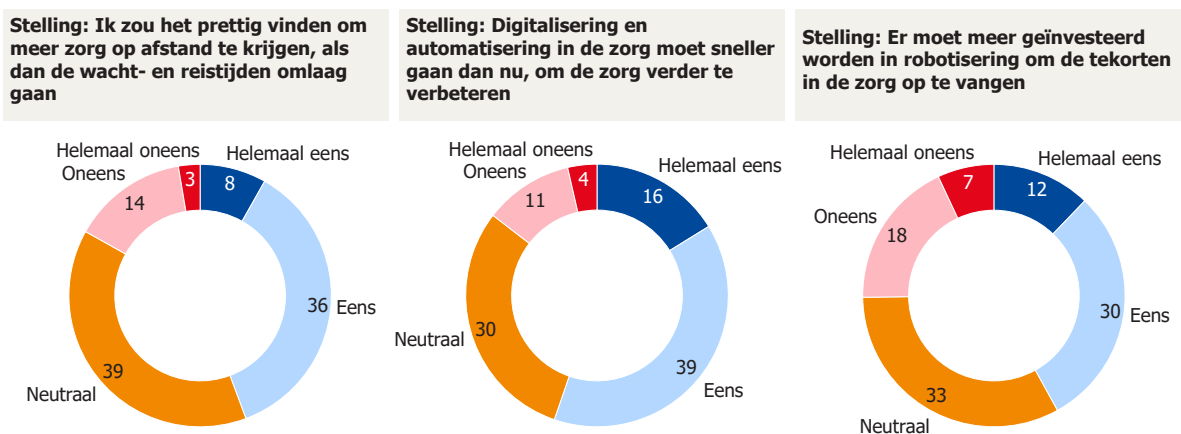
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

FIGUUR 3.9

Digitalisering en robotisering van de zorg

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

FIGUUR 3.10

Europese kennisuitwisseling en samenwerking over zorg

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Als het aankomt op langdurige zorg zijn inwoners van Nederland bereid meer te betalen in ruil voor meer zorgzekerheid: 81% wil meer betalen als er altijd professionele hulp beschikbaar is, 71% als ze zelf een zorgvoorziening mogen kiezen en 67% als ze dan sneller recht hebben op langdurige zorg. Over andere onderwerpen die te maken hebben met langdurige zorg zijn inwoners van Nederland verdeeld (figuur 3.11).

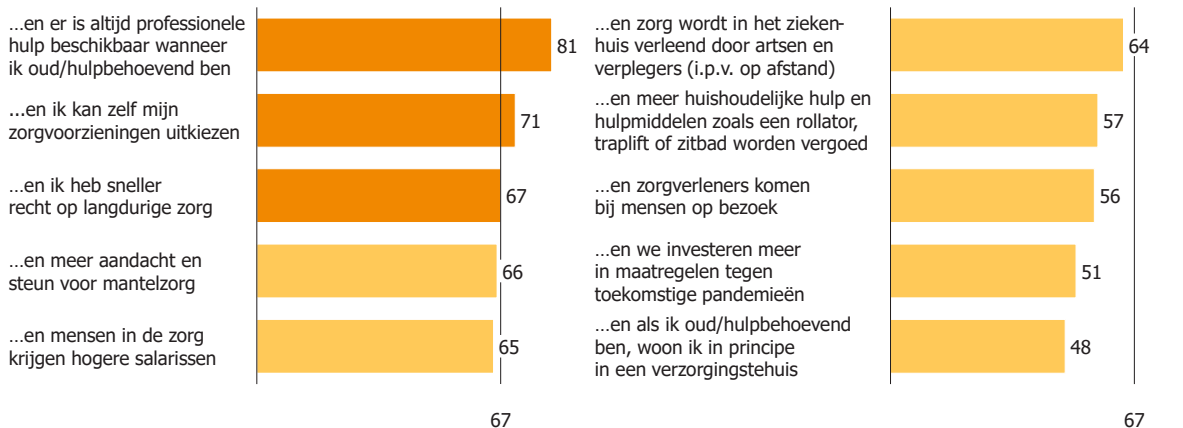
FIGUUR 3.11

Europese kennisuitwisseling en samenwerking over zorg

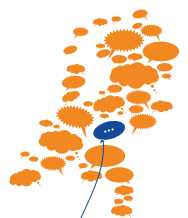
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

■ Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer voor langdurige zorg ...

Wat betreft geneeskundige zorg zijn inwoners van Nederland bereid meer te betalen voor meer aandacht voor mentale gezondheid (72%), meer aandacht en steun voor mantelzorg (70%) en een lager eigen risico (68%). Ook willen inwoners graag dat behandelingen die geen aantoonbare meerwaarde hebben niet meer worden vergoed, in ruil voor lagere uitgaven aan zorg (75%). Over andere onderwerpen zijn inwoners van Nederland verdeeld (figuur 3.12).

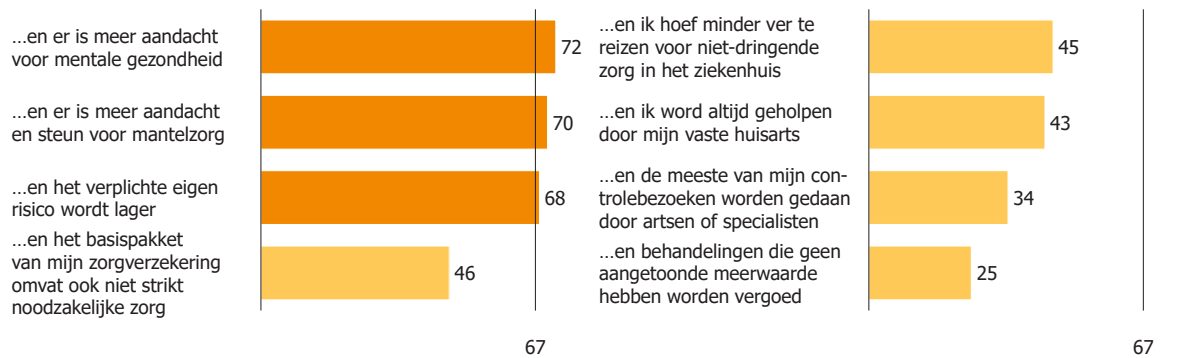

FIGUUR 3.12

Ambitie voor geneeskundige zorg
2024, %

■ Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer voor geneeskundige zorg ...

Veel inwoners van Nederland vinden meer aandacht voor ziektepreventie belangrijk. 56% ziet daarbij een grotere rol weggelegd voor de overheid en zorgverzekeraars, terwijl 11% het hier niet mee eens is (figuur 3.13). Het lijkt alsof Nederland ziektepreventie liever in de vorm van positieve dan negatieve prikkels ziet terugkomen in de samenleving: een sterke meerderheid (72%) is voor het goedkoper maken van sport (door bijvoorbeeld subsidies), tegenover een minderheid van slechts 7%. Daarnaast is 48% voor het duurder maken van ongezonde voeding (door bijvoorbeeld belasting), vergeleken met 27% tegen (figuur 3.14).

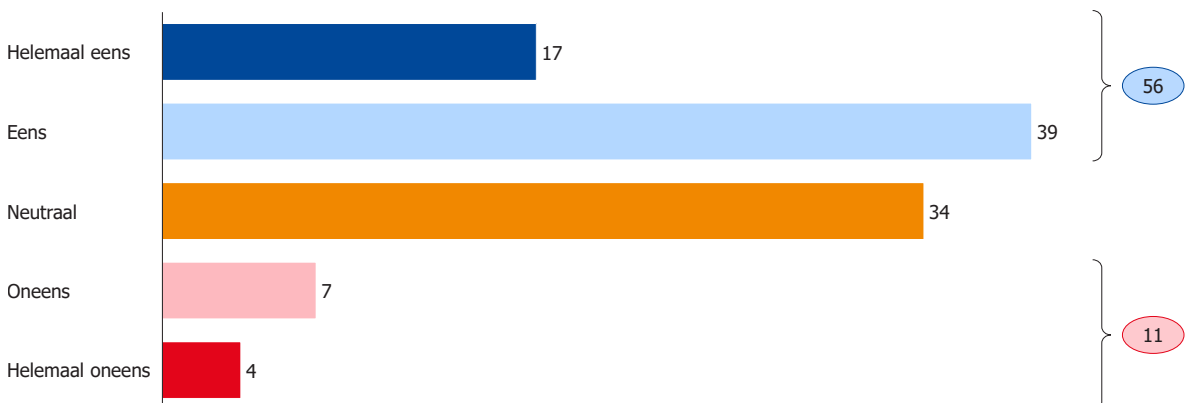
Ten slotte ziet een grote meerderheid sport als katalysator voor sociale verbondenheid (73% is het daarmee eens, 5% is het daarmee oneens, figuur 3.15).

FIGUUR 3.13

Preventie door overheid en zorgverzekeraars

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

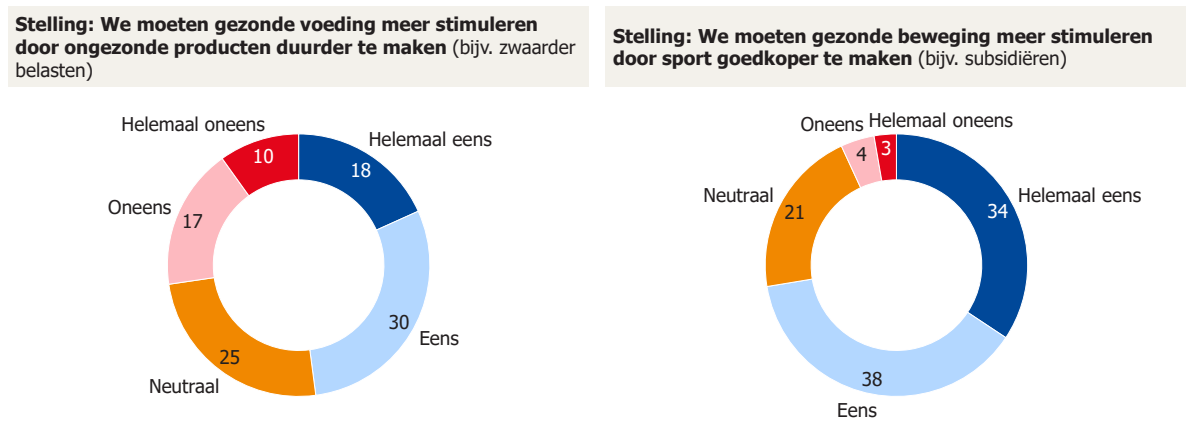
Vind je dat de overheid en zorgverzekeraars een grotere rol moeten spelen in het regelen van zorg die de kans om ziek te worden verlaagt (preventieve zorg, leefstijl advies)?

FIGUUR 3.14

Stimuleren van gezond gedrag

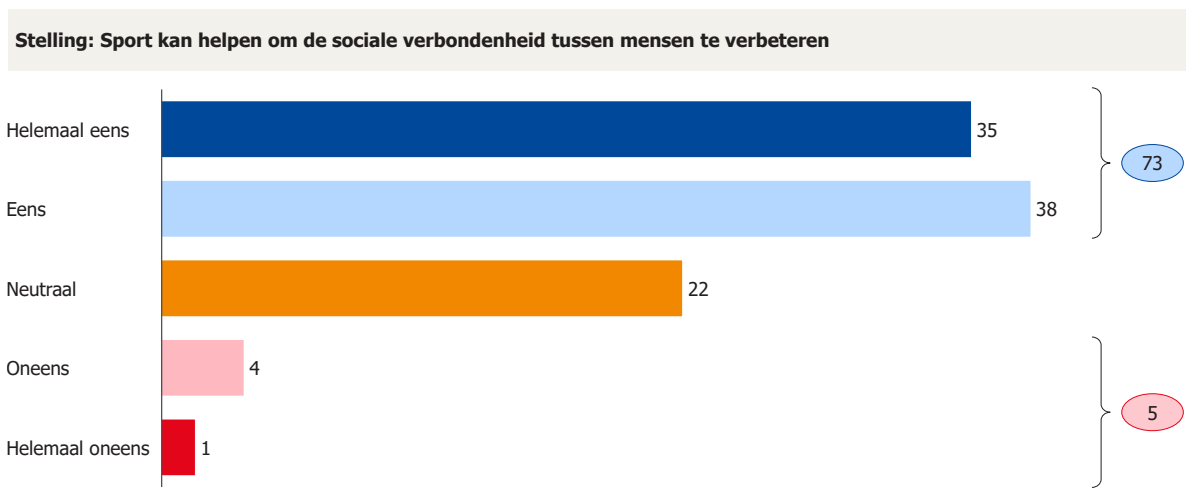
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

FIGUUR 3.15

Sport als katalysator voor sociale verbondenheid

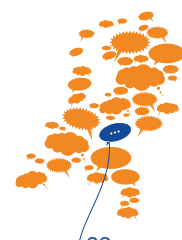
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Wonen: woningbouw moet gestimuleerd worden

Er is een sterke stem vanuit Nederland voor het stimuleren van woningbouw. Een meerderheid van 77% van de inwoners van Nederland vindt dat de overheid meer zou moeten doen om de woningbouw in Nederland te stimuleren, 69% vindt bijvoorbeeld dat de huidige regelgeving versimpeld of losgelaten dient te worden om meer huizen te kunnen bouwen (figuur 3.16). Dit is een interessante constatering, aangezien een deel van de respondenten mogelijk zelf woningeigenaar zijn en de bouw van meer huizen (een groter aanbod) een waardedaling van hun eigen woning kan betekenen.

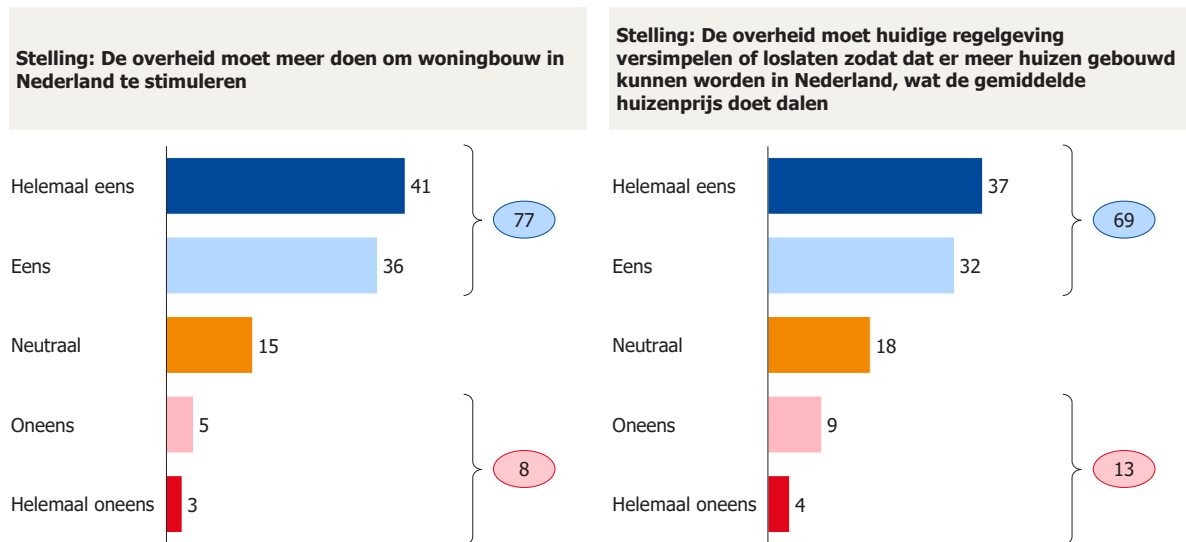
Een aanzienlijk percentage (46%) vindt dat woningbouw ten koste mag gaan van landbouwgrond, hoewel 30% van Nederland hierop tegen is. Wel is er consensus als het gaat om het opofferen van natuurgebieden voor woningbouw: 61% vindt dat woningbouw niet ten koste mag gaan van natuurgebieden, vergeleken met 18% dat vindt dat dit wel mag (figuur 3.17).

FIGUUR 3.16

Stimuleren van woningbouw

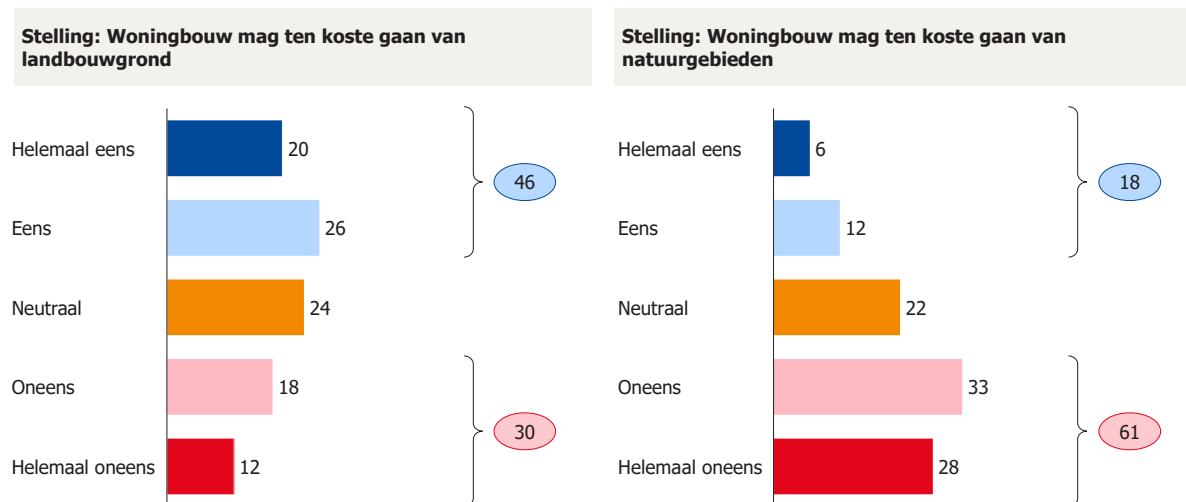
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

FIGUUR 3.17

Woningbouw tegenover landbouwgrond en natuurgebied

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

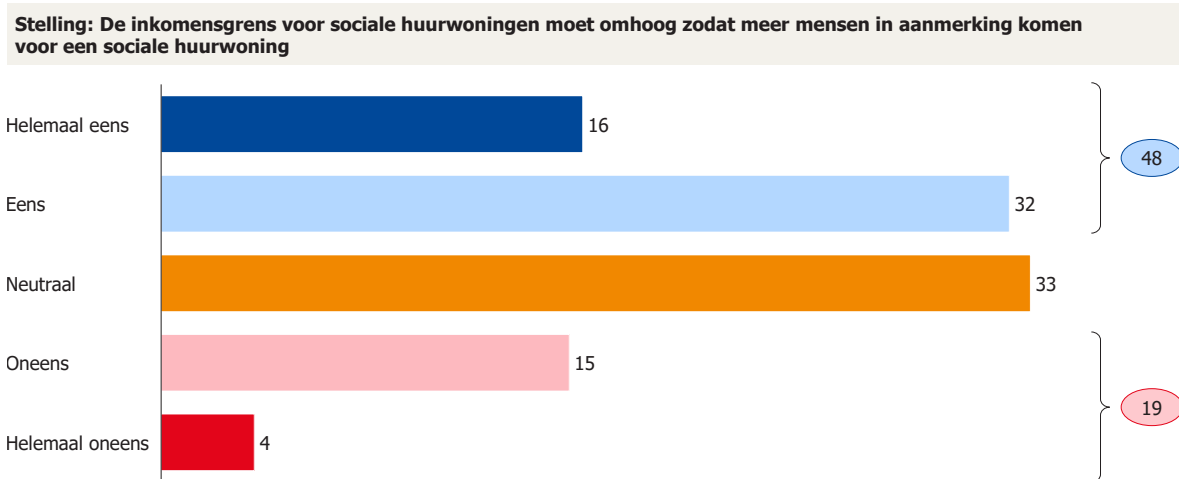
Bijna de helft van de inwoners van Nederland wil dat de inkomensgrens voor sociale huur omhooggaat, vergeleken met 19% dat hierop tegen is (figuur 3.18). Met een dergelijke maatregel kan wonen toegankelijker worden gemaakt, juist voor mensen die minder te besteden hebben. Overigens moet daarbij rekening worden gehouden met de relatie tussen het aanbod van en de vraag naar sociale huurwoningen.

Ten slotte zijn inwoners van Nederland verdeeld als het aankomt op meer betalen in ruil voor meer subsidie op woningen en grotere beschikbaarheid van sociale huurwoningen (figuur 3.19).

FIGUUR 3.18

Bereikbaarheid van sociale huur

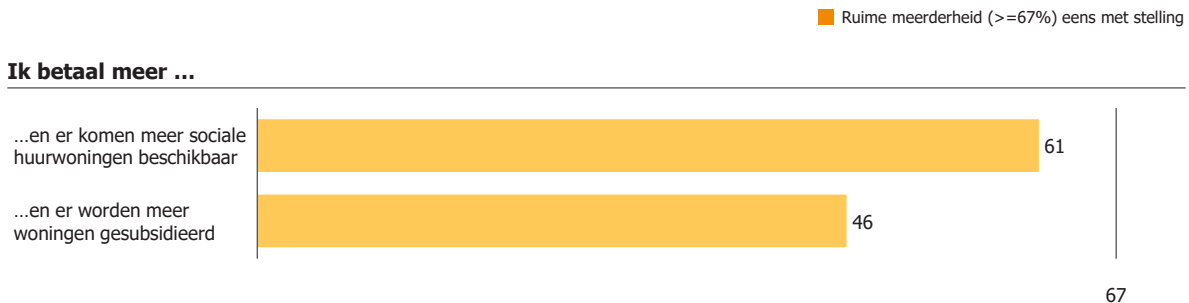
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

FIGUUR 3.19

Ambitie voor wonen

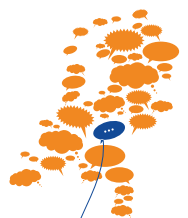
2024, %

Bedrijfsleven en vestigingsklimaat: inwoners van Nederland vinden het bedrijfsleven belangrijk

Het bedrijfsleven is volgens een grote meerderheid van de inwoners van Nederland (75%) belangrijk voor het vergroten van de welvaart en het welzijn in Nederland (figuur 3.20). Inwoners zijn tegen versoepelde regels voor ontslag, minder baanzekerheid en een lager minimumloon, mits daar tegenover staat dat het vinden van een baan makkelijker wordt (figuur 3.21). Ze zijn verdeeld over andere kwesties die te maken hebben met het makkelijker/moeilijker vinden van een baan. Over het minimumloon voor 18-21-jarigen is Nederland het eens: 71% is voor een verhoging, terwijl slechts 11% tegen is (figuur 3.22).

Nederland is verdeeld over het vrouwenquotum in de top van het bedrijfsleven, belastingtarieven voor buitenlandse bedrijven, publieke investering in regionale economische samenwerking, steun voor het Nederlandse bedrijfsleven om innovatie en productiviteit te versterken, steun voor het mkb en steun voor werknemers in het mkb in geval van ziekte (figuur 3.22 tot 3.25).

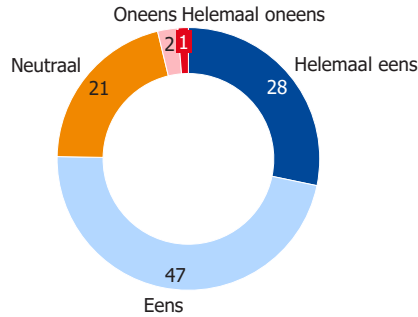

FIGUUR 3.20

Het belang van het bedrijfsleven voor welvaart en welzijn

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Stelling: Het bedrijfsleven speelt een belangrijke rol in het vergroten van de welvaart en het welzijn van Nederland

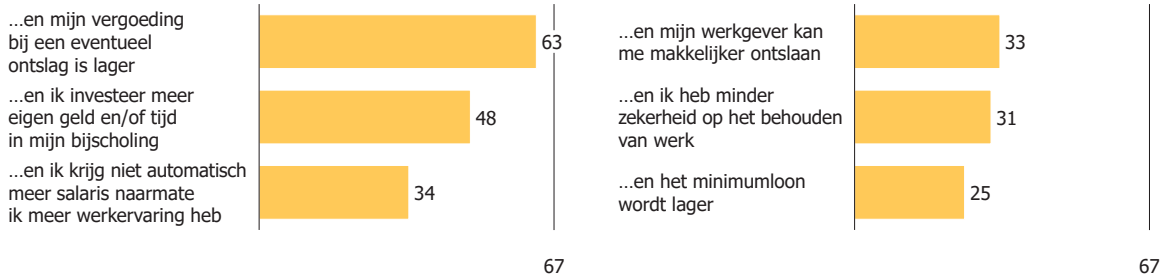
FIGUUR 3.21

Ambitie voor werkgelegenheid

2024, %

■ Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik vind makkelijker een baan ...

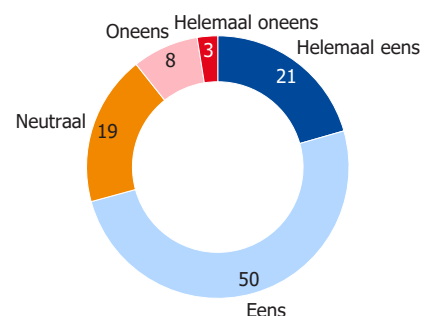
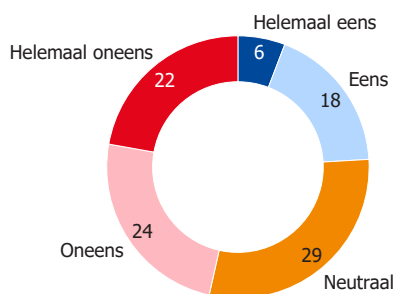
FIGUUR 3.22

Vrouwenquotum en minimumloon

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Als je denkt aan diversiteit in het bedrijfsleven, vind je dat de overheid een vrouwenquotum aan de top moet introduceren, ook al gaat dit ten koste van even goede mannelijke kandidaten?

Stelling: Jongeren tussen de 18-21 jaar moeten minimaal het minimumloon verdienen

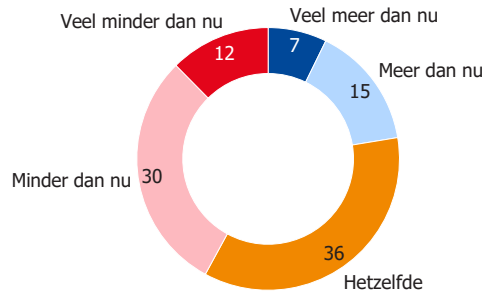

FIGUUR 3.23

Belastingtarieven voor buitenlandse bedrijven

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

In hoeverre moet Nederland lage belastingtarieven aanbieden om buitenlandse bedrijven aan te trekken om werk te creëren?

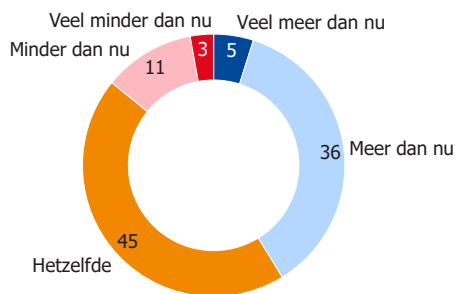

FIGUUR 3.24

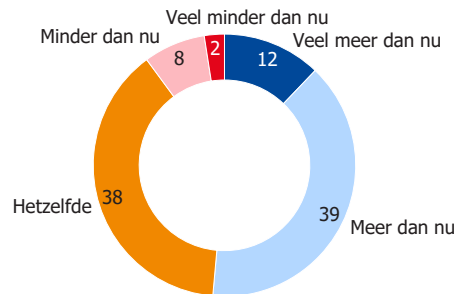
Regionale samenwerking en ondersteuning

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

In hoeverre moet Nederland belastinggeld besteden aan regionale economische samenwerking?

In hoeverre moet het Nederlandse bedrijfsleven worden ondersteund in het versterken van innovatie en productiviteit?

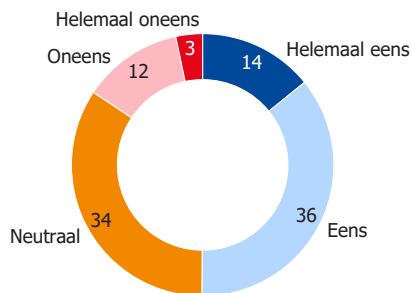

FIGUUR 3.25

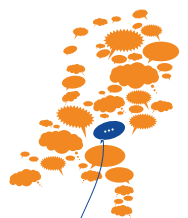
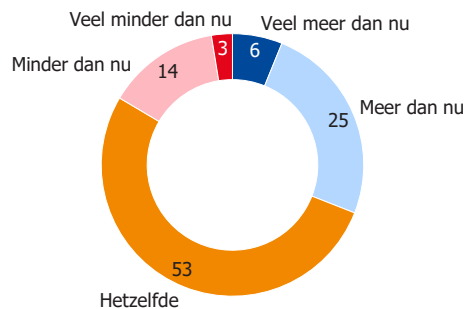
Steun voor het mkb

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Stelling: De overheid moet er alles aan doen om kleine en middelgrote bedrijven te steunen

In hoeverre moet Nederland belastinggeld besteden zodat werknemers van kleine en middelgrote bedrijven langer doorbetaald worden bij ziekte?

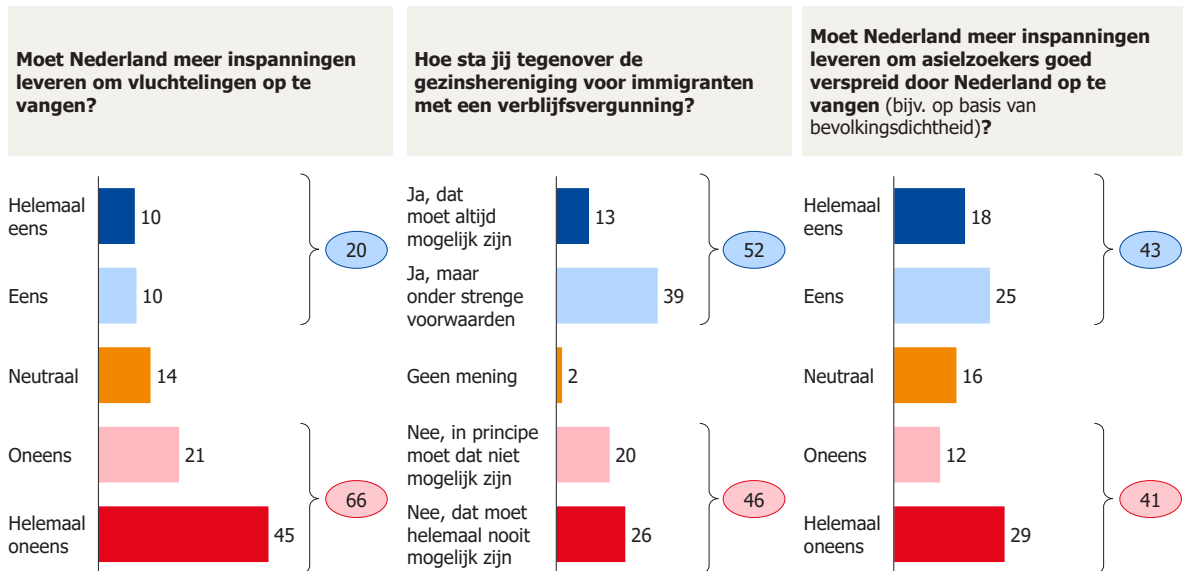
Migratie

De meeste inwoners van Nederland (66%) zijn tegen meer inspanningen om vluchtelingen op te vangen. Van de verschillende typen migratie staat Nederland het meest open voor kennismigratie. Respectievelijk 40%, 52% en 64% van de inwoners van Nederland wil graag minder kennismigranten, arbeidsmigranten en internationale studenten aantrekken vergeleken met slechts 25%, 12% en 10% dat vindt dat er meer van deze typen migranten moeten worden aangetrokken (figuur 3.27).

FIGUUR 3.26

Vluchtelingenopvang, gezinshereniging en spreiding van asielzoekers

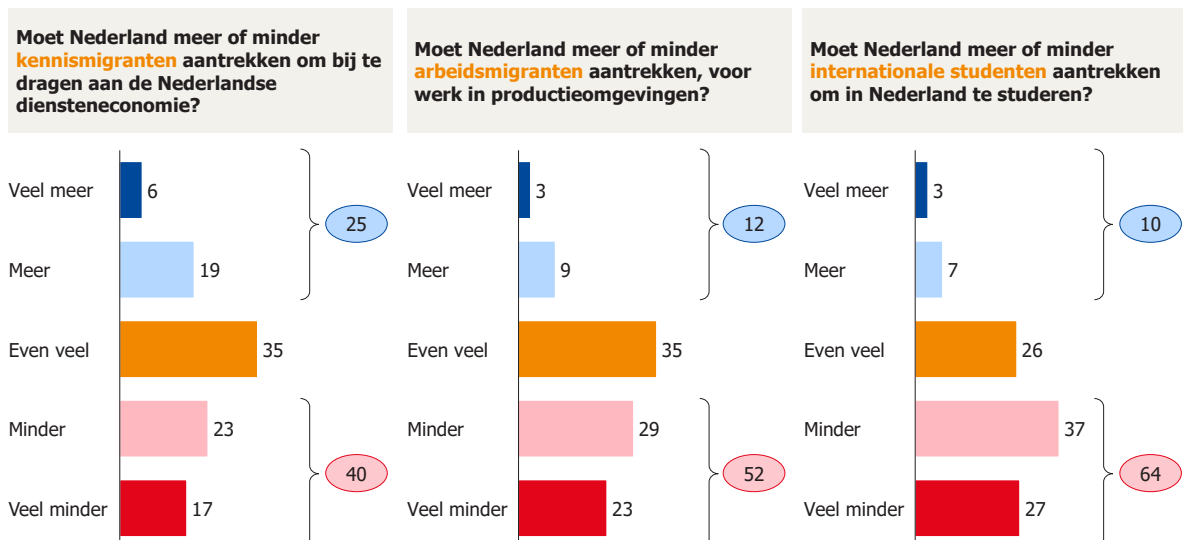
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

FIGUUR 3.27

Migratie

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Nederland is verdeeld over gezinshereniging en inspanningen om asielzoekers beter te verdelen over Nederland: 52% van de inwoners van Nederland is voor gezinshereniging, terwijl 46% tegen is. 43% van de inwoners is voor meer inspanningen om asielzoekers te spreiden, terwijl 41% tegen is (figuur 3.26).

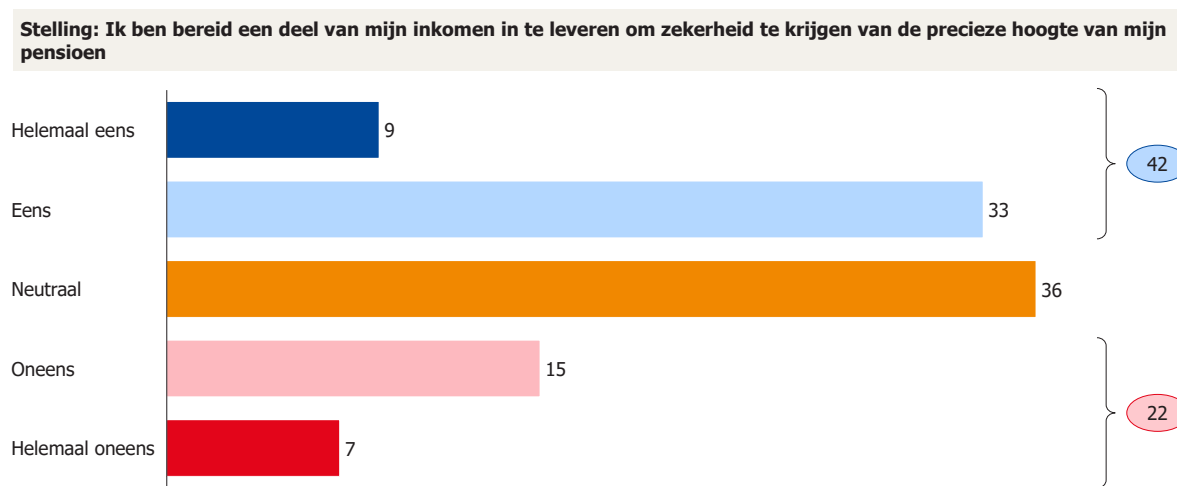
Pensioenen

Inwoners van Nederland zijn verdeeld in hun bereidheid om een groter deel van hun inkomen bij te dragen in ruil voor zekerheid over de precieze hoogte van hun pensioen. Wel willen ze meer bijdragen aan een hoger of vroeger pensioen (figuur 3.28 en 3.29).

FIGUUR 3.28

Pensioenzekerheid

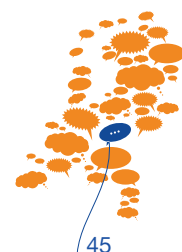
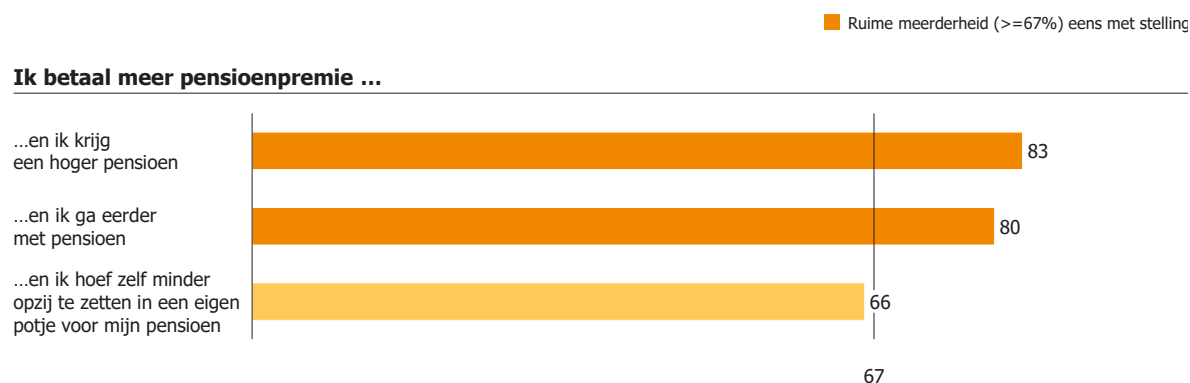
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

FIGUUR 3.29

Ambitie voor pensioenen

2024, %

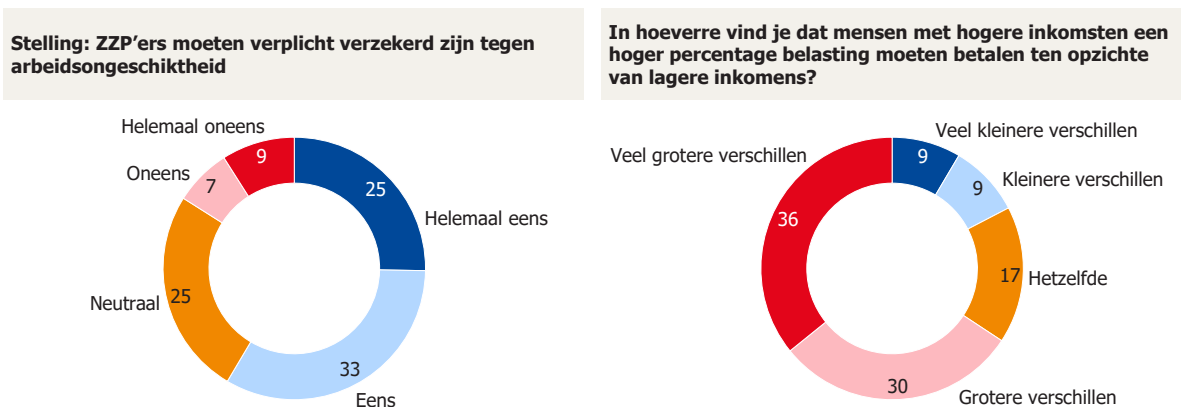
Bestaanszekerheid

Binnen het thema bestaanszekerheid is er onder inwoners van Nederland over de meeste onderdelen geen consensus. Wel zijn ze het eens over een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zzp'ers, het vergroten van verschillen tussen belastingschijven (figuur 3.30) en het feit dat er voldoende aandacht is voor organisaties die hulp bieden aan mensen of gezinnen met problemen. Een aanzienlijk deel van de inwoners van Nederland (38%) zou zelf wel meer willen doen om mensen of gezinnen met problemen verder te helpen (figuur 3.31). Ook moet er meer gedaan worden tegen eenzaamheid van ouderen (figuur 3.32). Inwoners zijn bereid meer belasting te betalen als daarvoor minder toeslagen en inkomensafhankelijke kortingen gelden, waardoor meer werken meer loont. Inwoners zijn tegen het betalen van meer belasting in ruil voor hogere vergoeding van de kinderopvang, arbeidsongeschiktheidsuitkering, meer ouderschapsverlof of betere begeleiding naar werk tijdens werkloosheid. Over andere onderwerpen zijn inwoners van Nederland verdeeld (figuur 3.33 en 3.34).

FIGUUR 3.30

ZZP arbeidsongeschiktheid en verschillen in belastingschijven

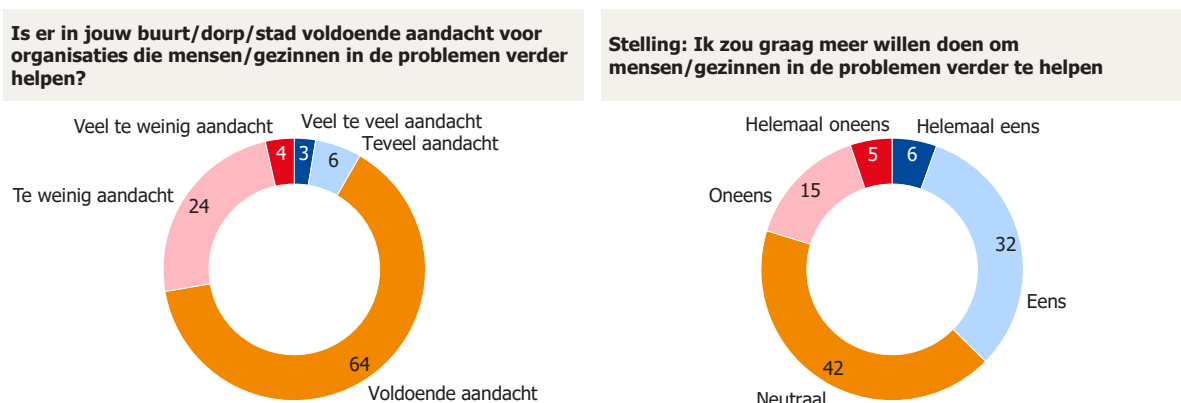
2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

FIGUUR 3.31

Hulpverlening

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

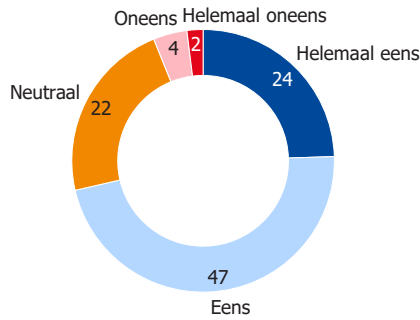

FIGUUR 3.32

Eenzaamheid van ouderen

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

Stelling: We moeten meer doen tegen eenzaamheid van ouderen

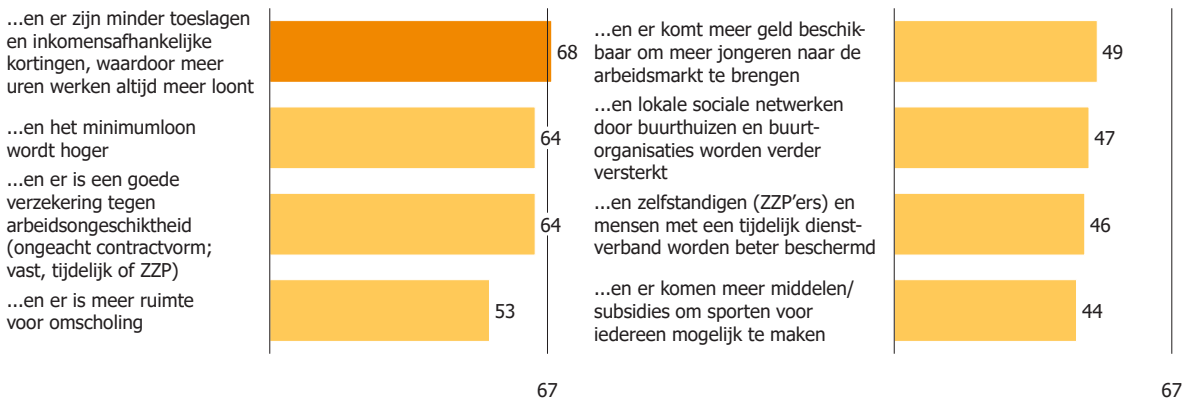
FIGUUR 3.33

Ambitie voor bestaanszekerheid (1)

2024, %

■ Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer belasting ...

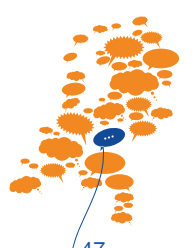
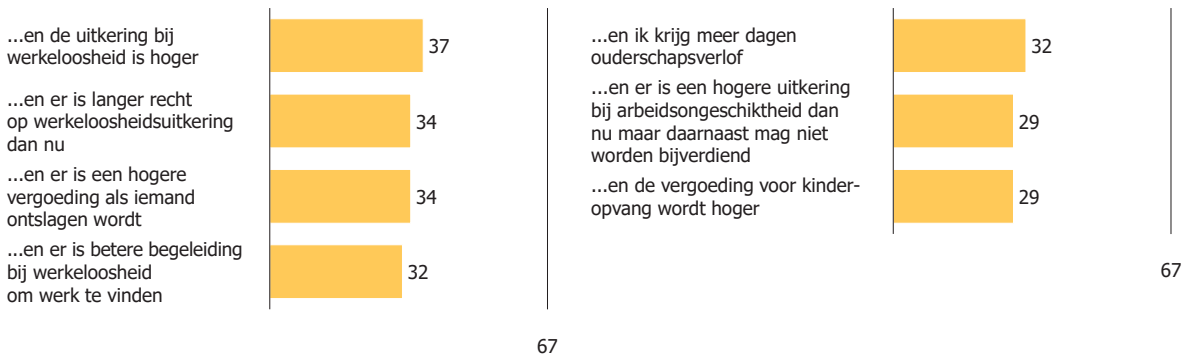
FIGUUR 3.34

Ambitie voor bestaanszekerheid (2)

2024, %

■ Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer belasting ...

Mobiliteit

Inwoners van Nederland zijn het niet eens over de uitgevraagde maatregelen met betrekking tot mobiliteit (figuur 3.35).

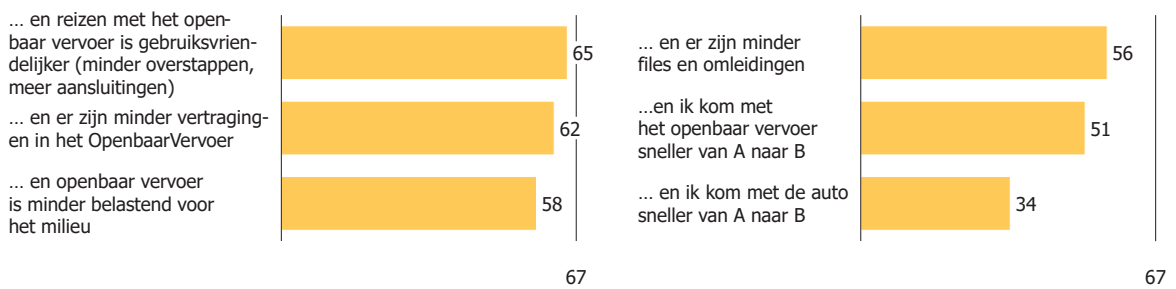
FIGUUR 3.35

Ambitie voor mobiliteit

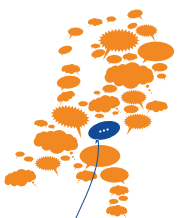
2024, %

■ Ruime meerderheid (>=67%) eens met stelling

Ik betaal meer voor mobiliteit ...

RESULTATEN

RESULTATEN

VERANTWOOR-
DELIJKHEDEN IN
NEDERLAND

HOOFDSTUK

4

NAMENS
NEDERLAND

4. VERANTWOORDELIJKHEDEN IN NEDERLAND

Over het algemeen neigen inwoners van Nederland naar meer overheidsverantwoordelijkheid tegenover meer eigen verantwoordelijkheid (figuur 4.1). De enige uitzondering hierop is het hebben van een baan. Daarvan vinden inwoners van Nederland dat het meer de verantwoordelijkheid van mensen zelf moet zijn.

Dit betekent dat de trend van de afgelopen 10 jaar richting meer overheidsverantwoordelijkheid zich voortzet. In 2014 vonden inwoners van Nederland nog dat er meer eigen verantwoordelijkheid moest komen op alle thema's, behalve langdurige zorg en mobiliteit. In 2019 sloeg dit om en wilden de inwoners van Nederland nog alleen maar meer eigen verantwoordelijkheid als het ging om geneeskundige zorg, pensioenen en werkgelegenheid. In 2024 wil Nederland alleen nog maar meer eigen verantwoordelijkheid op het gebied van werkgelegenheid.

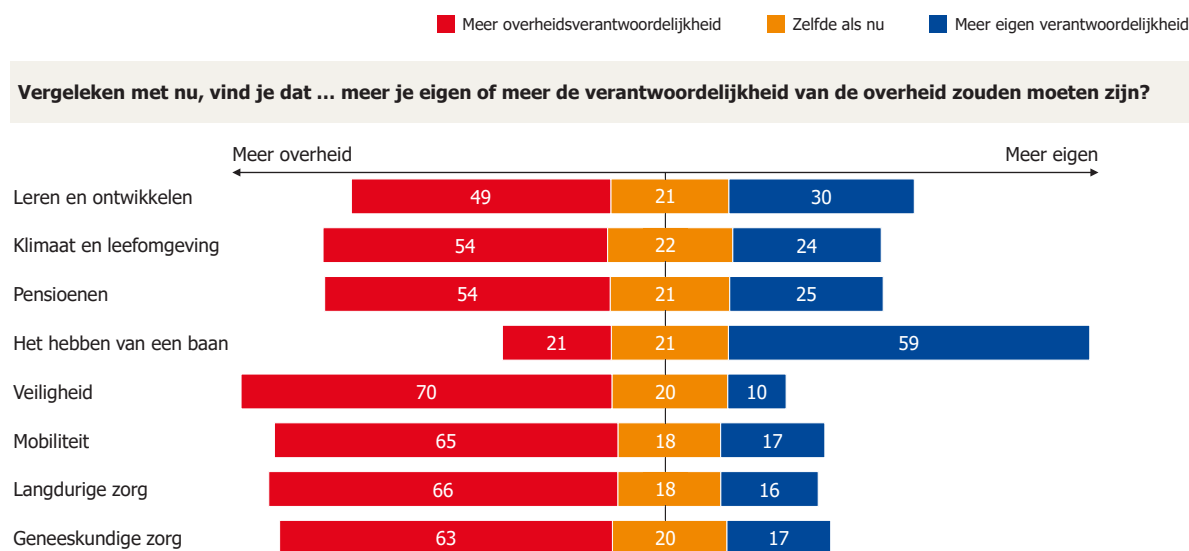
Ook als we kijken naar wie het geld zou moeten uitgeven aan een aantal onderwerpen zien we bij alle thema's, behalve bij klimaat en leefomgeving, dat inwoners van Nederland willen dat de overheid daarin een grotere rol speelt dan het bedrijfsleven (figuur 4.2).

Deze bevindingen zijn opvallend in het licht van (i) het lage vertrouwen dat inwoners van Nederland in de overheid hebben en (ii) het hogere vertrouwen dat ze hebben in het bedrijfsleven vergeleken met de overheid¹¹. Het lage vertrouwen vertaalt zich dus (nog) niet in een andere verwachting over de rol van de overheid.

FIGUUR 4.1

Meer eigen of meer overheidsverantwoordelijkheid

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

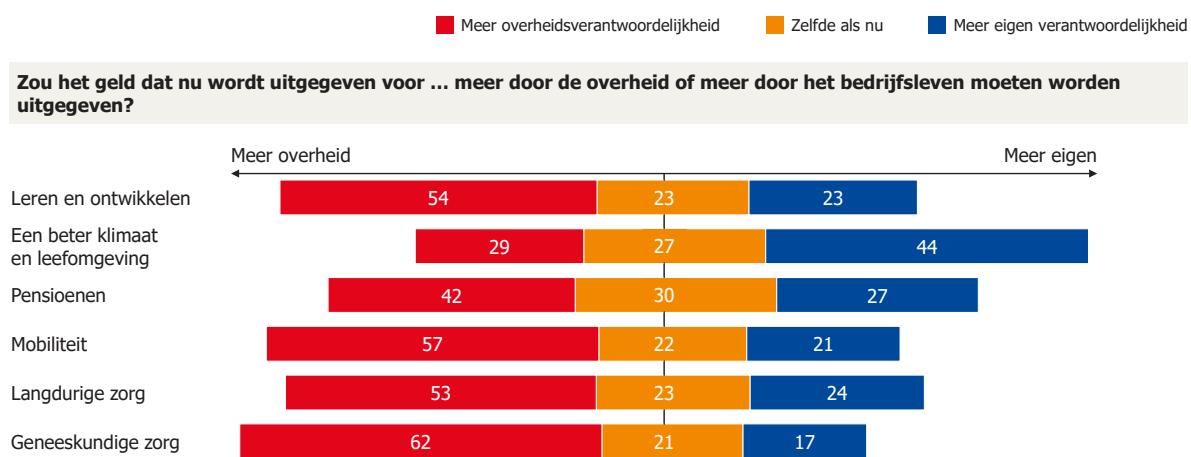

¹¹ Zie hoofdstuk 1

FIGUUR 4.2

Wie moet het geld uitgeven – overheid of bedrijfsleven

2024, % (Afronding op hele getallen. Hierdoor kan het dat getallen niet tot 100% lijken op te tellen)

RESULTATEN

**OP WEG NAAR
EEN BETER
NEDERLAND**

HOOFDSTUK

5

**NAMENS
NEDERLAND**

5. OP WEG NAAR EEN BETER NEDERLAND

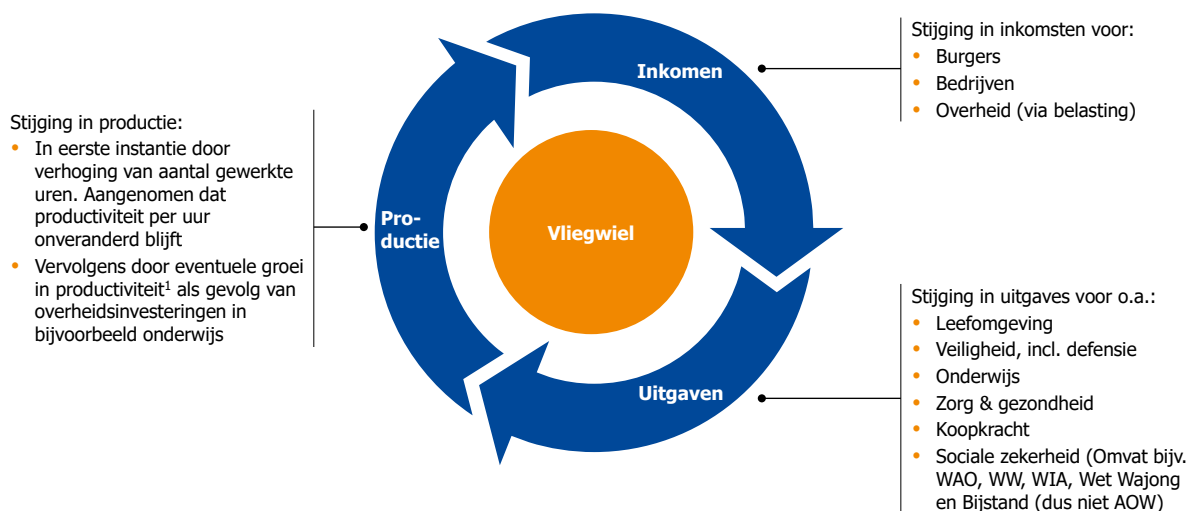
De grote ambitie van ongeveer 90% van de inwoners van Nederland om zich in te zetten voor een beter Nederland (en daar zelfs meer uren per week voor te willen werken), kan leiden tot extra economische groei. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe dit ambitieuze toekomstbeeld van Nederland kan worden gerealiseerd.

HET VLEIGWIEL: MEER INZET KAN LEIDEN TOT EXPONENTIËLE GROEI EN VERBETERING

Zoals in hoofdstuk 2 al kort werd aangestipt, kan een toename van werk en inzet zorgen voor een 'vliegwieleffect' voor groei en verbetering, waarbij vraag en aanbod elkaar versterken (figuur 5.1). Enerzijds zorgt de ambitie om meer te werken voor een toename van productiviteit en mogelijk een verbetering van de (internationale) concurrentiepositie van bedrijven en instellingen. Ervan uitgaand dat de extra uren even productief zijn als de huidige uren die werknemers in Nederland maken, en op basis van het bbp van Nederland in 2023 van ongeveer 1 biljoen euro¹², levert dit een groei op van ongeveer 100 miljard euro. Dit leidt ertoe dat werknemers meer gaan verdienen. Hierdoor wordt hun koopkracht positief beïnvloed en dat stimuleert de economie. Anderzijds zorgt dit voor meer belastinginkomsten voor de overheid. Dit extra geld kan de overheid weer besteden aan investeringen in belangrijke maatschappelijke domeinen, zoals klimaat en leefomgeving, veiligheid, onderwijs en gezondheidszorg. Dit alles kan weer leiden tot meer werkgelegenheid, doordat bedrijven groeien, er meer vraag is naar goederen en diensten en ook binnen de (semi-)publieke sector meer financiële ruimte ontstaat. Hierdoor neemt de productiviteit toe en wordt het 'vliegwieleffect' in stand gehouden. Zo kunnen de ambities van de inwoners van Nederland de komende jaren actief worden gerealiseerd.

FIGUUR 5.1

Inspanningsbereidheid van de inwoners van Nederland kan leiden tot een "vliegwiel" van groei en verbetering

1. Wanneer effecten van extra overheidsuitgaves doorgewerkt zijn in de samenleving. Zeker als het gaat om investeringen in onderwijs kan hier langere tijd (ordegrootte >10 jaar) overheen gaan

¹² <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/10/nederlandse-economie-in-2023-over-de-grens-van-1-biljoen-euro>

NEDERLAND MOET HET SAMEN DOEN, MET IEDER ZIJN EIGEN ROL EN VERANTWOORDELIJKHEID

De verantwoordelijkheid voor het realiseren van de ambities van Nederland ligt bij vijf actoren: de politiek, de centrale en decentrale overheid, de polder (o.a. werkgevers en werknemers), de private sector en uiteraard de inwoners van Nederland. Een breed gedragen ambitie van de inwoners is om een betere klimaat en leefomgeving, meer veiligheid, beter onderwijs en betere zorg te creëren. Om ervoor te zorgen dat de wensen van de inwoners van Nederland kunnen worden gerealiseerd, zullen alle partijen gezamenlijk in actie moeten komen. Alleen samen kunnen zij ervoor zorgen dat iedereen die wil werken kan werken, dat er wordt geïnvesteerd in onderwijs, in zorg en in voorzieningen en dat we tegelijkertijd zorgen voor de kwetsbaren in de samenleving. Hierbij zijn afspraken die individuele en collectieve belangen met elkaar verenigen van cruciaal belang. Iedereen zal zijn of haar steentje moeten bijdragen, met ieder een eigen rol en verantwoordelijkheid.

CONCLUSIE

**NAMENS
NEDERLAND**

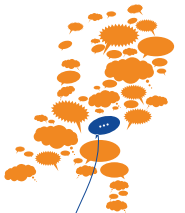

CONCLUSIE

SAMEN BOUWEN WE AAN EEN STERKER NEDERLAND

Namens Nederland laat weliswaar zien dat persoonlijk geluk en de mate waarin inwoners gelukkig zijn met Nederland gedaald is, maar ook dat er een brede consensus is over de richting die Nederland op zou moeten gaan. Namens Nederland geeft ons het inzicht dat inwoners van Nederland grote ambities hebben voor hun land en bereid zijn te investeren in een beter Nederland voor toekomstige generaties. Wanneer wij er gezamenlijk in slagen om het onbenutte potentieel in ons land in te zetten, zal er een 'vliegwieleffect' ontstaan voor groei en verbetering. Dat komt alle inwoners van Nederland ten goede. Het moment om hier mee te beginnen is nu en Namens Nederland kan kaders geven aan de richting die we willen inslaan. Om dit te realiseren zullen de verschillende actoren – van de politiek, de overheid en de polder tot de private sector en de inwoners van Nederland – de handen ineen moeten slaan en afspraken moeten maken waarin individuele en collectieve belangen worden verenigd. NL2025 levert daaraan een bijdrage door het opschalen van initiatieven waarmee we ons gezamenlijke toekomstbeeld kunnen realiseren. Op naar het Nederland van 2030!

CONCLUSIE

ORGANISATIES DIE HEBBEN BIJGEDRAGEN

AAN NAMENS NEDERLAND

**NAMENS
NEDERLAND**

ORGANISATIES DIE HEBBEN BIJGEDRAGEN AAN NAMENS NEDERLAND

NAMENS NEDERLAND IS TOT STAND GEKOMEN IN SAMENWERKING MET DE VOLGENDE ORGANISATIES

Dawn

McKinsey & Company

Media.monks

Motivaction

NL2025

SKIM

DAARNAAST WILLEN WE EEN AANTAL EXPERTS UIT ORGANISATIES BEDANKEN VOOR HUN INHOUDELIJKE BIJDRAGE AAN DE VRAGENLIJST EN OPZET

CAOP

NJR

Health Holland

Nibud

Heineken

NOC*NSF

Huh? Wat bedoelt u?

Randstad Groep Nederland

ING

Studiezoalen

KNVB

VNO-NCW

LUMC

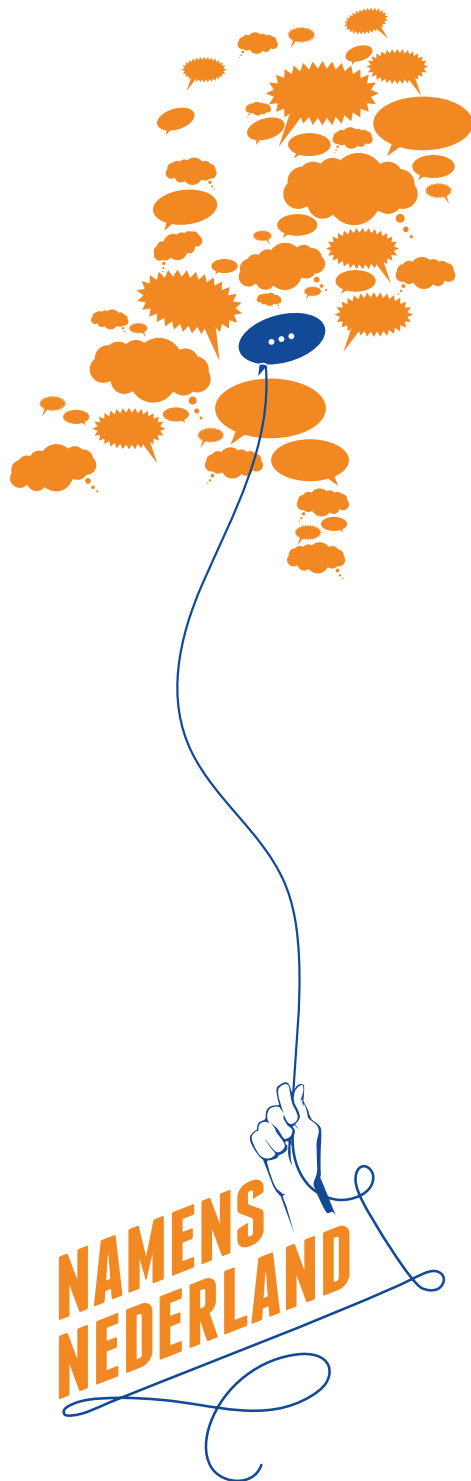
VO-raad

MIND Us

MEDE-INITIATIEFNEMERS

&samhoud	Keen Venture Partners	researchED
ABU	Kikid	ROC Midden Nederland
ADG	Koepel Gepensioneerden (lid Seniorencoalitie)	SER
ANBO-PCOB (lid Seniorencoalitie)	KPN	SKIM
Best Fresh Group	KNVB	SOMNL (lid Seniorencoalitie)
Big Improvement Day	KPMG	Springbok
Brancheorganisatie Kinderopvang	Kyden	Ster
CAOP	Langetermijndenktank	Stichting leerKRACHT
CNV	Maestro Investments	Stichting Leraar van het Jaar
Colourful People	McKinsey & Company	Stichting Schooldakrevolutie
Considerati	Media.monks	Stichting Steenbreek
Cruyff Foundation	MIND Us	Studiezalen
CSU	MKB-Nederland	SVn
Dawn	Motivaction	Swinkels Family Brewers
Deedmob	Nederland Maakt Impact	TomTom
Deloitte	NJR	Touzani FC
DSM Firmenich	NL2025	Toyota
Esther Vergeer Foundation	NLvoorelkaar	Tzorg
Everyone.org	nlgroeit	Universiteiten van Nederland
FC Straat	NOC*NSF	Utrecht Marketing
FutureNL	Noom (lid Seniorencoalitie)	Vebego
Gaslicht.com	ONL	Vereniging Eigen Huis
Health Holland	Philips	VNO-NCW
Heineken	PO-Raad	VO-Raad
ING	PwC	Voedselbanken Nederland
ISO - Interstedelijk Studenten Overleg	Rabobank	Young Impact
JCDecaux	Randstad Groep Nederland	Zuidoost City
Jonge Klimaatbeweging	Represent Jezelf!	

Juni 2024

Copyright © NL2025